

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 13 (634)

*Sveikiname akademinę bendruomenę
Mindaugo karūnavimo (Valstybės) dienos proga!*

Idealaus tikslo siekis ir žemaitiškas atkaklumas

Akademikas Vytautas Basys

Biotecnologas, verslininkas, mokslininkas, habilituotas daktaras, akademikas, pedagogas profesorius, ambasadorius, garbės konsulas, mecenatas, visuomenės veikėjas – tai tik dalis epitetų, kuriais apibūdinamas daugeliui mūsų šalyje iš knygų, straipsnių, televizijos laidų, interviu radijuje ir kitokių raiškos formų žinomas Vladas Algirdas Bumelis.

Jauno žmogaus formavimuisi svarbų vaidmenį vaidino Lietuvos istorijoje reikšmingas gimtasis Kretingos miestas Žemaitijoje, išsilavinusi ir kultūringa šeima. Jis laiku ir sumaniai pasirinko chemiko kelią, kuris po studijų Vilniaus universitete nukreipė jį į perspektyvią biotechnologijos mokslo kryptį, kurioje XXI a. daroma ir neabejotinai dar bus daroma nuostabių mokslo ir praktikos atradimų, reikšmingų biologijai, genetikai, farmacijai, medicinai, sukuriančių sąlygas vėžio ir paveldimų ligų gydymo perversmui.

Pradėjęs veiklą šioje srityje nuo pirmųjų genų inžinerijos produktų – interferono, augimo hormono – kūrimo, ypač daug V. A. Bumelis nuveikė, kurdamas ir gamindamas vėžio gydymui reikalingą vaistą – granulocitų kolonijas stimuliuojantį faktorių. Šiuo metu jis savo įsteigtoje itin modernioje mokslinėse ir gamybos įmonėse bei medicinos centruose, kuriuose dirba šimtai darbuotojų, vadovauja kuriant ir pritaikant pramonei bei medicinai reikalingus baltyminius produktus, aktyviai dalyvauja kamieninių ląstelių ir jų naudojimo sunkioms ligoms gydyti tyrimuose, kuria naujų produktų prototipus ląstelių terapijai.

Norint pasiekti tokių mokslo ir visuomeninės veiklos aukštumų, reikia atkaklaus, nuoseklaus, rūpestingo ir sunkaus kasdienio darbo bei teisingos gyvenimo filosofijos. Neeilinius pasiekimus jubilias grindžia keliais gyvenimo principais. Savo atsiminimuose teigdamas, kad „ne vakar gimiau“, jis pažymi, kad vienas jo svarbiausių principų yra atsakomybė: „Duoto žodžio laikymasis – mano kraujyje.“ To paties jis nuolat reikalauja iš savo aplinkos, taip sukurdamas itin kūrybingą, darbingą ir aktyvią bendruomenę.

Kiti svarbūs jo veiklos principai – teisingas prioritetų paskirstymas, nes tik taip galima sutaupyti brangiausią turtą – laiką, taip pat darbštumas, dalijimasis įgytomis

žiniomis ir kitais pasiekimais, atkaklus idealaus tikslo siekis, užduočių ir darbų neatidėliojimas bei jų taikymas sunkioms ligoms gydyti tyrimuose, kuria naujų produktų prototipus ląstelių terapijai.

Jubilato veikla pažymėta gausiais Lietuvos ir tarptautiniais apdovanojimais, mokslo premijomis, garbės vardais. Tačiau ne tik darbas ir visuomeninė veikla puošia V. A. Bumelio gyvenimą. Jis mylimas šeimoje, randantis laiko nuostabiai sodybai, aktyviam laisvalaikiui su visų kartų atstovais slidinėti kalnuose, pažintinėms kelionėms. Ilgų kūrybingų metų, sėkmingo darbo, skirto Lietuvos žmonėms, kupinų saulės, grožio, meilės ir pasitikėjimo, geros sveikatos!

■ Akademikas Vladas Algirdas Bumelis.

Lietuvos mokslininkų sąjungos prašymas

Lietuvos mokslininkų sąjunga (LMS) kreipiasi į visus galimus jos rėmėjus, prašydama paremti LMS, leidžiančią laikraštį „Mokslo Lietuva“. Kadangi LMS yra registruota paramos gavėja, aukotojai gaus mokestinę lengvatą. Pradedame skelbti aukotojų sąrašą. Esame iš anksto labai jums dėkingi.

Mokėjimo pavedimo duomenys:

Gavėjas – Lietuvos mokslininkų sąjunga
Sąskaitos Nr. LT707300010002449695
(„Swedbank“ AB)
Įmonės kodas 111959769
Mokėjimo paskirtis: Parama „Mokslo Lietuvos“ leidybai

Mielieji valstybingumo puoselėtojai,

Lietuvos karalius Mindaugas suvienijo Lietuvos valstybę, atvedė mūsų kraštą į Vakarų civilizaciją, o mes toliau stipriname, auginkime ir branginkime Šiaulius, Žiemgalą ir visą savo Tėvynę.

Šie metai yra ne tik Pasaulio lietuvių metai, kai skatiname, kviečiame tautiečius grįžti gyventi ir dirbti Tėvynėje.

2019-ieji ir rašytojo Juozo Tumo-Vaižganto metai, primenantys, kad Lietuvoje visada buvo ir yra „deimančių“, kuriuos tereikia surasti ir brandinti, kad MŪSŲ LIETUVA spindėtų įvairiausiomis spalvomis, puošiančiomis mūsų Gyvenimus.

Prasmingos Jums Valstybės dienos!

*Su pagarba –
Jūsų Lietuvos Respublikos Seimo narys*

Rožė. J. Jasaičio nuotr.

ŠIAME NUMERYJE

Akademiko Vlado Algirdo Bumelio jubiliejus ● 1 p.

Atkuriamas Lietuvos mokslininkų sąjungos „Nevėžio“ skyrius ● 2 p.

Prezidento vizija – gerovės valstybė. Ar visuomenė pasiruošusi keistis? ● 3 p.

55-osios Baltijos esperantininkų dienos ● 4, 5 p.

Lietuvos mokslo taryboje: tęsiami visuomenės gerovės tyrimai ● 5 p.

Studijų programai suteiktas ES kokybės ženklas ● 6 p.

Mokslo ir verslo bendradarbiavimas siūlo naujas studijų programas ● 6 p.

Kaip paskatinti jaunimą rinktis tiksluosius ir gamtos mokslus? ● 7–8 p.

Studijų naujovės Lietuvos universitetuose ● 8 p.

Mokslininko pozicija: apie laikmetį ir architektūrą ● 9, 10 p.

Kristijono Donelaičio ir Martyno Mažvydo pėdsakais ● 10–11 p.

Atkuriamas Lietuvos mokslininkų sąjungos „Nevėžio“ skyrius

Birželio 26 d. įvyko atkuriamo Lietuvos mokslininkų sąjungos (LMS) „Nevėžio“ skyriaus narių susirinkimas. Netolimoje praeityje buvęs gana aktyvus skyrius, veikęs Kauno technologinio universiteto Panevėžio fakultete, jau keletą metų buvo pradingęs iš viešosios erdvės. Tai lėmė ir jo vadovų kaista, ir vadinamosios universitetų tinklo optimizavimo „reformos“, dėl kurių sumenko ir viso fakulteto veikla: daugiau kaip dvigubai sumažėjo studentų, sunyko kai kurios studijų programos. Būdamas tolokai nuo bazinių universiteto padalinių, šis fakultetas pasijuto lyg paliktas savieigai.

Diskusija apie tai, koks šio fakulteto vaidmuo atokesnių regionų raidai, buvo gana vangiai ir apčiuopiamų pozityvių rezultatų nedavė. Pasiūlymai reorganizuoti visą fakultetą ir keisti jo pavaldumą pačiame Panevėžyje buvo sutikti gana prieštarinčiai. Daug šiame fakultete dirbančių mokslininkų tarsi užsiklėmė savo laboratorijose, o jų potencialas ir dabar nėra visapusiškai panaudojamas. Akivaizdu, kad tai sąlygojo dalies mokslininkų nusivylimą ir apatiją. Valdžios institucijos pamiršo, kad mokslininkui išsauginti reikia labai daug laiko ir lėšų, todėl skubotas

bandymas atsikratyti vyresniais tyrėjais yra nepateisinamas, o vienpusiška orientacija tik į tarptautinius tyrimus, paliekant nuošalyje skirtingų savosios valstybės regionų reikmes, daro didžiulę žalą visai valstybės raidai.

Panevėžiečiai papasakojo, kad net aptariant Lietuvoje išsimokslinimą įgijusių, bet dabar užsienyje dirbančių tyrėjų veiklą, pavyzdžiai apie šio regiono mokyklų auklėtinių puikius tarptautinius pasiekimus buvo tarsi tyčia ignoruojami. Jie apibendrina, kad tokios įžūlios jaunimo išsivymo iš Lietuvos kampanijos dar nėra buvę. Žinoma, tai būdinga ne tik Panevėžiui. Nesiruošiantys šiuo metu išvykti abiturientai mato tik vieną studijų kryptį – Vilnių („dar nežinau, ką norėčiau studijuoti, bet tik sostinėje“).

LMS pirmininkas prof. dr. Jonas Jasaitis, aptardamas sąjungai iškilusius uždavinius, daugiausiai dėmesio skyrė mokslininkų įtraukimui į modernios valstybės strategijos kūrimą. Valstybės institucijos, užuot ir toliau besiblaškiusios tarp pasekmių, o ne priežasčių analizės, privalo susitelkti į tai, kas svarbiausia – žmogiškųjų išteklių išsaugojimą. Tai galima pasiekti, tik suvokus labai sudėtingą šiuolaikinės visuomenės bazinių

KTU Panevėžio fakulteto mokslininkų grupė skyriaus atkuriamajame posėdyje. „ML“ archyvo nuotr.

socialinių pokyčių kompleksą, užuot švaisčius lėšas vis nesibaigiančioms miestų centrinių aikščių rekonstrukcijos programoms ar kitiems trečiaeilės svarbos projektams.

Surasti papildomų išteklių mokslo plėtros ir kitoms socialinėms programoms galima tik pasitelkiant pačių mokslininkų jėgas gamybiniais pajėgumams (pirmiausia, pramonei) vystyti, demokratizuojant mokesčių sistemą, pereinant nuo darbo prie kapitalo apmokestinimo, sudarant sąlygas užsidirbti oriam pragyvenimui Lietuvoje, o ne kitų valstybių įmonėse. Apie tai turi būti disku-

tuojama nedelsiant, nesidangstant, kad esą viskas jau numatyta dabar esančiose strategijose, tokiose, kaip „malonių pageidavimų“ rinkiniu jau seniai įvardijamoje strategijoje „Lietuva 2030“ ir pan. Patys mokslininkai turi rasti jėgų tai išdėstyti Visuotiniame Lietuvos mokslininkų suvažiavime. Tokio suvažiavimo nebuvo nuo 1989-ųjų, kai tautos Atgimimo metais, bet dar okupacinio režimo sąlygomis, buvo įkurta Lietuvos mokslininkų sąjunga ir prasidejo nacionalinės mokslo programos kūrimas. „Mokslo Lietuvos“ informacija

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Tarptautinio tyrimo duomenys. Tyrimas parodė, kad Lietuvos mokytojai dažniau nei kolegos kitose šalyse naudoja informacines technologijas, yra atviri pokyčiams Dauguma Lietuvos jaunuolių, kurie kažkada rinkosi būsimą mokytojo profesiją, ją rinkosi sąmoningai, vildamiesi padaryti teigiamą įtaką mokiniais. Palyginti su vidurkiu šalių, dalyvavusių Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) tyrime, Lietuvos mokyklose dirba daug daugiau mokytojų moterų ir mažiau mokyklų vadovų, daug vyresnio amžiaus pedagogų, tačiau Lietuva išsiskiria pozityviu požiūriu į kolegų bendradarbiavimą mokyklose, vyraujančia mokytojų kolegų pagalba vienas kitam, gana pažangiais mokymo metodais, aktyvesniu nei kitose šalyse informacinių technologijų naudojimu. Tai atskleidė tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas (angl. TALIS), kurio rezultatai šią dieną tuo pačiu metu skelbiami visose tyrimo dalyvavusiose šalyse.

TALIS – tai didelės apimties mokytojų, mokyklų vadovų ir mokymosi aplinkos mokyklose tyrimas, atliekamas EBPO. „Šis tyrimas – tai galimybė įvertinti mokytojų motyvaciją, bendradarbiavimą mokyklose, taikomus ugdymo metodus, kaip patys mokytojai tai mato ir vertina. Rezultatai pozityvūs, džiugina, kad Lietuvos mokytojai yra bendradarbiaujantys, padedantys kolegoms, pozityviai vertina santykius mokyklose“, – sako švietimo, mokslo ir sporto ministras Algirdas Monkevičius. Iš tyrimo atskaitos paaiškėjo, kad mokytojo profesija buvo pirmasis prioritetas renkantis profesiją 80 proc. mokytojų Lietuvoje ir 67 proc. mokytojų šalyse, dalyvaujančiose EBPO TALIS tyrime. Atsakydami į klausimą, kodėl jie pasirinko šią profesiją, mažiausiai 86 proc. mokytojų Lietuvoje kaip pagrindinę motyvaciją nurodė galimybę daryti įtaką vaikų auklėjimui ar prisidėti prie visuomenės gerovės.

Lietuvoje mokytojų amžiaus vidurkis yra

50 metų. Šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime, – 44 metai. Lietuvoje 57 proc. mokyklų vadovų yra moterys, palyginti su 85 proc. mokytojų moterų. EBPO šalių mokyklų vadovų moterų vidurkis yra 47 proc., o tarp mokytojų moterų sudaro 68 proc.

Per tyrimą buvo vertinama atmosfera klasėse. Lietuvoje santykiai tarp mokinių ir mokytojų yra pozityvūs – 96 proc. mokytojų sutinka, kad mokiniai ir mokytojai sutaria gerai. 18 proc. mokyklų vadovų nurodo reguliarias patyčias tarp mokinių. Šiuo rodikliu nedaug skiriamės nuo EBPO vidurkio (14 %). Didžioji dauguma mokytojų ir mokyklų vadovų apibūdina savo kolegas kaip atvirus pokyčiams, o mokyklą kaip vietą, kurioje galima užsiimti inovatyvia veikla. Lietuvoje 84 proc. mokytojų nurodė, kad jie ir jų kolegos palaiko vienas kitą. Šis rodiklis aukštesnis nei jo vidurkis EBPO šalyse (78 %).

Vienas iš tyrimo klausimų – ką mokytojai veikia klasėje. Lietuvoje vidutiniškai 85 proc. įprastos pamokos laiko skiriama mokymui ir mokymuisi – kas yra daugiau nei EBPO vidurkis (78 %). Per paskutiniuosius 5–10 metų apie pusėje EBPO šalių, dalyvaujančių tyrime, per pamoką mokymui ir mokymuisi skiriamas laikas trumpėjo, o Lietuvoje pailgėjo 2 procentiniais punktais.

Lietuvoje, kaip ir kitose EBPO šalyse, daugiausiai naudojamos veiklos, skirtos pagerinti klasės valdymą ir mokymo aiškumą. Pavyzdžiui, Lietuvoje 91 proc. mokytojų nurodo, kad dažnai mokiniams aiškina, kaip nauja medžiaga siejasi su jau išmokta (EBPO vidurkis 84 %), tačiau 53 proc. mokytojų pripažįsta, kad dažnai tenka raminti triukšmaujančius mokinius, nors šis rodiklis gerokai žemesnis nei EBPO vidurkis (65 %).

Ugdymo praktika, susijusi su pažintiniais procesais, kurie yra svarbūs mokinių mokymuisi, yra mažiau paplitusi – šiuos metodus taiko apie pusė mokytojų EBPO šalyse. Lietuvoje net 69 proc. mokytojų dažnai prašo

mokinių, kad jie patys priimtų sprendimus, pasirinktų sudėtingesnes užduoties sprendimo būdą (EBPO šalių vidurkis – 45 %). Lietuvoje vidutiniškai 62 proc. mokytojų dažnai arba visada sudaro sąlygas mokiniams naudotis IKT įgyvendinant projektus ar dirbant pamokoje. Tai yra daugiau nei

vidutiniškai EBPO šalyse (53 %).

Lietuvoje vidutiniškai 11 proc. mokytojų dirba klasėse, kuriose mažiausiai 10 proc. mokinių turi specialiųjų ugdymosi poreikių. Tai yra kur kas mažiau negu EBPO šalių

■ Nukelta | 5 p.

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

Steigiamas mokslo ir inovacijų centras Rietave

Iš kairės: Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas prof. dr. Jonas Jasaitis, Rietavo savivaldybės meras Antanas Černeckis, dr. Jonas Jagminas, švietimo, mokslo ir sporto ministras doc. dr. Algirdas Monkevičius, Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos pirmininkė Dalia Matukienė, verslininkė Vilija Bertašienė, Gintautas Kniukšta, Rietavo turizmo ir verslo centro informacijos vadovė Laima Dockeyčienė. G. Kniukštos archyvo nuotr.

Kaip jau rašėme (žr. „Mokslo Lietuvos“ Nr. 12), iniciatyvinė grupė, pasiūlysi buvusios Rietavo žemės ūkio mokyklos bazėje įkurti mokslo ir inovacijų centrą, šią idėją pristatė švietimo, mokslo ir sporto ministrai doc. dr. Algirdui Monkevičiui. Sumanymą parėmė Lietuvos smulkiojo

ir vidutinio verslo taryba, Lietuvos mokslininkų sąjunga, Vilniaus universiteto ir kitų institucijų mokslininkų grupė, kurianti Žaliosios, socialiai orientuotos ekonomikos projektą (vadovas – VU prof. Dalius Serafinas), Rietavo savivaldybė, žinomi politikai ir visuomenės veikėjai.

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Gitano Nausėdos laikas

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Pabaiga. Pradžia – Nr. 12 (633)

Nors nuo pirmojo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos laikų praėjo daug dešimtmečių, tačiau ir dabar galima išgirsti sakant: „Taip buvo tik Smetonos laikais“, arba lyg ir klausiant: „Ar gyvensime kaip prie Smetonos?“. Visi supranta, kad ir tuo metu Lietuva nebuvo „rojus žemėje“, tačiau tie „Smetonos laikai“ iki šiol tebėra lyg ir geresnio trokštamo gyvenimo etalonas. O ir daugybė objektyvių duomenų primena, kad tokios emigracijos mastų tada nebuvo, litas buvo pasaulyje ne tik pripažįstama, bet ir gerbiama valiuta. Aukštųjų mokyklų dėstytojai, išvykę mokytis į geriausius Centrinės arba Vakarų Europos universitetus, stažuotei pasibaigus, sugrįždavo į Lietuvą ir čia parašė pirmuosius lietuviškus savo dalyko vadovėlius, tyrinėjo savo žemės gelmes, upes, ežerus ir miškus, savo žolynų biologinę įvairovę. Dalyvavdami tarptautiniuose renginiuose ar parodose, būdavo įvertinami tarptautiniais apdovanojimais arba bent jau tikrai nesijausdavo, tarsi būtų atvykę iš užkampio ir nesusigaudantys, apie ką šiuose renginiuose kalbama.

Kai 1970-aisiais Varšuvoje vyko tarptautinis pedagogų kongresas, tuometinė sovietų įtakos lagerio spauda džiūgavo, kad toks prestižinis mokslininkų suvažiavimas „pirmą kartą rengiamas socialistinėje šalyje“. TSRS Pedagogikos mokslų akademijos atstovų grupė, vykdamą į Varšuvą, į delegaciją pasikvietė ir Lietuvos mokslininką profesorių Joną Laužiką, studijavusį Šveicarijos, Austrijos ir Vokietijos universitetuose. Pasikvietė ne todėl, kad būtų oficialiai pripažinusi profesoriaus kompetenciją. Priešingai, už tuometinei okupacinei valdžiai neįtikimusis pasisakymus jis buvo pašalintas iš Vilniaus pedagoginio instituto, jam buvo atimti mokslo laipsniai ir vardai. 1958 m. į tuometinį Pedagogikos mokslinio instituto jis atėjo kaip eilinis, jokio mokslinio įvertinimo neturintis mokslinis bendradarbis ir čia dirbdamas iš naujo turėjo parašyti ir apginti mokslų kandidato ir daktaro disertacijas. Profesoriaus vardas jam buvo suteiktas po dešimties metų – 1968-aisiais.

Tai kodėl išreklamuotai oficialiajai „tarybinių pedagogų – mokslininkų“ delegacijai prirėkė buržuazinėse valstybėse išsismokslinusių ir dirbusio lietuvio? Profesorius, grįžęs iš kongreso, į tai atsakė labai trumpai ir paprastai. Pasirodo, kad tie išgarsinti maskviečiai profesoriai beveik nemokėjo jokių kitų kalbų, išskyrus rusų, kai pasaulinio pedagogų suvažiavimo posėdžiai vyko įvairiomis kalbomis. Delegacijos nariai nebūtų nei supratę daugelio pranešimų turinio, nei juo labiau gebėję dalyvauti diskusijose. Lietuvos profesoriaus jiems pirmiausia buvo reikalingas kaip vertėjas, o po to ir kaip vakarietiško mokslinių teorijų komentatorius. Jonas Laužikas prisipažino, kad maskviečiai buvo juo labai nepatenkinti: „Matote, aš nuolat bėgiojau po įvairias sekcijas. Susitikau su daugybe man iš anų laikų pažįstamų profesorių, susipažinau su naujų teorijų autoriais, diskutavau, o mano viršūninkai sėdėjo salėje mažne nieko nesusigaudydami...“

Taigi tie „Smetonos laikai“ buvo visai ne tokie, kaip pokariu apie juos plūrpė vadinamųjų ideologinių disciplinų dėstytojai. Mums įnirtingai aiškino, kad buržuazinė Lietuva buvo „atsilikusi agrarinė valstybė“. Kad agrarinė, nesiginčydavome, bet ar tikrai atsilikusi? Iš auditorijos dėstytojams atskriedavo rašteliai (nes balsu klausiti niekas nerizikavo):

„Kodėl gaminti ir eksportuoti sviestą reiškia atsilikimą, o gaminti vinis – pažangą?“

„Jeigu tvirtinate, kad tuometinė Lietuva buvo labai atsilikusi, tai kaip ji sugebėjo gaminti ne tik sklandytuvus, bet ir lėktuvus?“

Būtume uždavę ir daugiau nepatogių „ideologams“ klausimų, bet kad ir patys tada daug ko nežinojome. Net ir tėvai, nors ir žinojo nepalyginamai daugiau, gana dažnai bijojo savo vaikams apie tai net prasitarti, kad šie vėliau nesukurtų milžiniško pavojaus ne tik sau, bet ir visai šeimai. Pradėsi, pavyzdžiui, pasakoti apie Antano Gustaičio sukonstruotus

„ANBO“ („Antanas nori būti ore“) arba apie Lietuvos lakūnų, lietuviškais lėktuvais apskridusių visą Europą ir su valstybine pagarba sutiktų Europos valstybių sostinėse, keliones, tai koks nors marksizmo-leninizmo pagrindų aiškintojas ne tik užklaus: „Kokią čia antitarybinę literatūrą studijuoji?“, bet dar ir parneš tam, „kam reikia“. Studijos būtų pratęstos, bet jau... ne universitete.

Bet grįžkime į mūsų dienas ir pabandykime prognozuoti, ar naujieji laikai bus kada nors vadinami „Nausėdos laikais“. Garantuoju, kad tokių sąvokų, kaip „Brazausko laikai“ ar „Grybauskaitės laikai“ neatsiras. Tačiau žinant, kokias dideles viltis mūsų piliečiai sieja su naujojo valstybės vadovo išrinkimu, labai norėtųsi, kad atsirastų Prezidentas, apie kurį ir po kokio dešimtmečio sakytų: „Gyvensime, kaip prie Nausėdos...“

Matote, piliečiai, arba kaip mus dabar naujieji ideologai vadina, „Lietuvos žmonės“, žemiau kristi jau nebėra kur. Socialinė nelygybė arba skirtumai tarp uoliai, bet už kuklų atlyginimą triūsiančių ir vartančių milijonus – patys didžiausi visoje Europos Sąjungoje ir vieni didžiausi pasaulyje. Emigracijos tempai tokie, kad šį procesą jau norisi vadinti evakuacija. Įstatymų nesilaikymas ir nesiskaitymas su piliečiais apėmė bene visas svarbiausias valstybės institucijas. Jokios darnios regionų raidos nebuvimas – akivaizdus, nepaisant visų „strategijų“, „baltųjų“ ir „žaliųjų“ knygų. Savivaldos imitacija vargu ar dar kurioje kitoje valstybėje yra įsisavinusi tokias demagogijos formas.

Nepasitikėjimas savo pačių išrinkta valdžia, o ir visa suvelta rinkimų sistema – praktiškai visuotinis. Antai rinkome Lietuvos atstovus į Europos Parlamentą, o kiek rinkėjų atėjo? Vargu ar patys LRT arba LNK komentatoriai tiki, kad britai iš Europos Sąjungos traukiasi tik iš savanaudiškumo arba paprasčiausio nesigaudymo. Kodėl tylima apie tikrąsias jų pasitraukimo priežastis ir labai pavojingas visai demokratinių valstybių sąjungai tendencijas ES aukščiausiose institucijose? Ar susimąstyta apie tai, kodėl aukščiausiose ES postuose taip jaukiai įsitaisę marksizmo garbintojai, kaip antai Žanas Klodas Junkeris (*Jean-Claude Juncker*), ne tik su patosu apie tai kalbėjęs atidengiant K. Markso (*Karl Heinrich Marx*) paminklą Vokietijoje, bet ir atvirai niekinantis tiek tautinės kultūros paveldą, tiek ir pačią tautinės valstybės idėją. Tik šiuo, kodėl šių savo žodžių jis netaiko nei žydų kultūros ar religijos paveldui, nei Izraeliui, oficialiai skelbiančiam, kad tai yra tautinė žydų valstybė? Ko siekia unitarinės Europos Sąjungos kūrėjai ir kaip turėtų reaguoti lietuvių, latvių ir kitos vadinamajame Varšuvos pakte, t. y. „socialistiniame lageryje“, pusšimtį metų gyvenusios tautos į tokias naujųjų „federalistų“ užmačias?

Jokia naujiena, kad žmogaus pažiūras labiausiai lemia jo išsilavinimas ir gyvenimiškoji patirtis. Kai ES institucijose priimami jokia istorine logika nepaaiškinami sprendimai, kad jau verta pamiršti Rusijos įvykdytą Krymo aneksiją ir karines avantiūras Kaukaze, o Rusiją sugrąžinti į Europos Tarybą ar net visai atsakyti jai taikomų sankcijų, būtina suprasti, kad daugelio toliau nuo Baltijos esančių valstybių piliečių naujausių laikų istorijos žinios anaipol nėra nei pilnos, nei susistemintos ir apgalvotos. Nei apie gulagus, nei apie masinius trėmimus nemaža dalis šių žmonių nėra net girdėję, juo labiau bandę suvokti, ką tai reikštų jiems patiems, jei panašus režimas paliestų jų namus ir šeimas.

Naujajam valstybės vadovui tenka ir pati sudėtingiausia užduotis – įvertinti savo piliečių intelektualinį potencialą ir teisinę sąmonę. Ne visi suvokia, kad, pavyzdžiui, išauginti mokslininką reikia ir daug laiko, ir didelių ne tik paties asmens, bet ir valstybės sąnaudų. Būtina suprasti, kad mokslininkų korpusas yra viena iš didžiausių valstybės vertybių. Tačiau ar kas skaičiavo, kiek mokslininkų vien per pastaruosius penkerius metus atsidūrė užribyje, nors tarp jų yra ir ne taip jau mažai nesulaukusių pensinio amžiaus. O ar šių dienų „optimizuotojai“ suvokia, ką reiškia teiginys, kad mokslininkai į pensiją neišeina?

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Dėl proginės monetos Lietuvos šaulių sąjungos 100-mečiui paminėti. Seimo nariai kreipėsi į Lietuvos banko valdybos pirmininką Vitą Vasiliauską dėl proginės monetos, skirtos Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) šimtmečiui paminėti, išleidimo. Grupė Seimo narių pažymi, kad 2019 m. yra minimas Lietuvos šaulių sąjungos šimtmetis. Todėl Seimas šiuos metus paskelbė Lietuvos šaulių sąjungos metais. Šia proga Vyriausybė patvirtinto renginių programą, skirtą šiai iškiliai datai paminėti ir Lietuvos visuomenei supažindinti su LŠS veikla.

„Šauliai Tėvynę gina ne tik ginklu – tai organizacija, kuri išmoko imtis atsakomybės už save ir kitus, atsidavimo bei patriotizmo principus taikyti savo kasdienėje veikloje. Būtent tokios organizacijos išugdo stiprų žmogų, kuris yra pajėgus kurti stiprią ir klestinčią valstybę. Esame įsitikinę, kad, minint LŠS įkūrimo šimtmetį, būtų prasminga išleisti atskirą proginę monetą LŠS šimtmečiui pagerbti. Todėl prašome Lietuvos banko apsvarstyti galimybę išleisti tokią monetą iki šių metų pabaigos“, – teigė Audronius Ažubalis, Seimo laikinosios Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos šaulių sąjungos paramos grupės pirmininkas.

Skatinama startuolių veikla. Seimas priėmė Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pataisas, kurios sudarys palankesnes sąlygas Lietuvoje plėtoti startuolių veiklą. Įstatyme nutarta įtvirtinti startuolio sąvoką. Startuolis apibrėžiamas, kaip didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą turinti labai maža ar maža įmonė, Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus. Pasak ekonomikos ir inovacijų ministro Virginijaus Sinkevičiaus, šis apibrėžimas leis stiprinti startuolių ekosistemą. Ekonominės veiklos sąvokos patikslinimas sudarys galimybę ne pelno siekiančioms organizacijoms gauti valstybės paramą.

Įstatyme taip pat įtvirtinta, kad administracinės paslaugos smulkiajam ir vidutiniam verslui apims ne tik informavimo, konsultavimo smulkiojo ir vidutinio verslo pradžios, plėtros, tarptautiškumo ir kitais verslui aktualiais klausimais paslaugų teikimą, verslo aplinkos ir užsienio rinkų analizę, tyrimus, ekonomikos ir inovacijų ministro patvirtintų smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo priemonių vykdymą arba administravimą, bet ir startuolių skatinimo priemonių vykdymą arba administravimą.

Kaip skelbia Ekonomikos ir inovacijų ministerija, 2018 m. ji paskirstė 11 mln. eurų ES investicijų startuoliams. Įtvirtinus šią sąvoką įstatymu, numatoma teikti daugiau startuolių verslo aplinkos gerinimo sprendimų. Vienas iš jų – beveik 2 mln. eurų vertės ES investicijų priemonė „Fin-Tech Lt“. Iki 2020 metų ji turėtų padėti įsisteigti 20 naujų finansinių technologijų srityje veikiančių startuolių.

Užsienio lietuvių bendruomenės atstovavimas Seime. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) frakcijos seniūnas Ramūnas Karbauskis siūlo steigti atskirą vienmandatę rinkimų apygardą užsienio lietuvių bendruomenei – Lietuvos piliečiams, gyvenantiems užsienyje. Joje galėtų būti keliama šiai lietuvių bendruomenei atstovaujantys kandidatai, o užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių atstovavimas Seime būtų efektyvesnis ir labiau juntamas. Pasak R. Karbauskio, Pasaulio lietuvių bendruomenė daug kartų yra prašiusi Seimo sudaryti sąlygas steigti atskirą vienmandatę Seimo rinkimų apygardą užsienyje balsuojantiems Lietuvos piliečiams. Paskutinis toks kreipimasis dėl atskiros rinkimų apygardos įkūrimo pateiktas 2019 m. gegužės 16 d. Pasaulio lietuvių bendruomenės pranešime. LVŽS lyderis, atsižvelgdamas į Pasaulio lietuvių bendruomenės išsakytus lūkesčius, šiandien įregistravo Seimo rinkimų įstatymo pataisas.

Teikiamo Seimui įstatymo projekto tikslas – sukurti teisinę prielaidą vienmandatei Pasaulio lietuvių rinkimų apygardai sudaryti. Šios vienmandatės rinkėjų sąrašuose būtų registruojami užsienyje gyvenantys Lietuvos piliečiai, turintys rinkimų teisę. Pasaulio lietuvių bendruomenė, užsienyje gyvenantys Lietuvos piliečiai, ypač aktyviai dalyvavo pastaruosiu metu vykusių rinkimuose. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų pirmajame ture diplomatinėse atstovybėse balsavo 52 812 rinkėjų, antrajame ture – 44 142 rinkėjai. „Šie skaičiai rodo didėjančią pasaulio lietuvių aktyvumą, kuris sudaro prielaidas užsienyje gyvenantiems rinkėjams turėti atskirą Seimo rinkimų apygardą“, – teigia R. Karbauskis. Šiuo metu užsienyje balsuojantys Lietuvos

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

Respublikos piliečiai yra įtraukiami į Naujamiesčio rinkimų apygardos rinkėjų sąrašus ir atskiros vienmandatės Seimo rinkimų apygardos neturi.

Vokietijos sportinės įrangos gamintoja „Adidas“ propaguoja sovietinę simboliką. Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija kreipėsi į Vokietijos sportinių drabužių, avalynės ir inventoriaus gamintoją „Adidas“ dėl drabužių su sovietine simbolika. Socialiniuose tinkluose plinta informacija, kad Londone esančios „Adidas“ parduotuvės vitrine demonstruojami raudoni, sovietine simbolika ir nebeegzistuojančios valstybės pavadinimu „USSR“ (angl. *Union of Soviet Socialist Republics*) pažymėti drabužiai, taip keliant klausimą dėl įmonės pozicijos ir totalitarinių režimų padarytų nusikaltimų supratimo.

„Tarpautinės korporacijos turi atsižvelgti į istorijos faktus, gerbti aukų atminimą ir susilaikyti nuo sovietinės nostalgijos skatinimo ar totalitarinių režimų padarytų nusikaltimų pateisinimo. Visame pasaulyje būtų nesuprantama, jei „Adidas“ pagamintų teminę drabužių liniją su nacistine simbolika, tačiau kažkodėl užsimerkiama prieš Sovietų Sąjungos ženklus. Esu įsitikinusi, kad yra ir kitų būdų, kaip švęsti sporto laimėjimus, o ne šlovinti režimą, atsakin-

gą už milijonų mirtis ir kančias“, – teigė R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Kreipimesi pažymima, kad daug Europos šalių ne tik mini totalitarinio režimo aukų atminimą, bet ir yra uždraudusios naudoti sovietinius bei nacių režimo simbolius, todėl TS-LKD vardu prašoma vienos didžiausių sportinės aprangos gamintojos Europoje parodyti atsakomybę ir užtikrinti, kad visi sovietiniai drabužiai būtų pašalinti iš visų „Adidas“ parduotuvių ir susijusių mažmenininkų. Primename, kad įrašai socialiniuose tinkluose pasirodė Lietuvai minint Gedulo ir vilties dieną, kai pagerbiamos NKVD – Sovietų Sąjungos represinės žinybos – vykdytų trėmimų aukos. Parlamentarai savo kreipimesi atkreipia korporacijos dėmesį, kad vien Lietuvoje 1941 m. birželio 14–18 d. į Sibirą, gyvuliniuose vagonuose, buvo ištremta per 18 500 žmonių: moterų, senjorų, vaikų ir kūdikių. Tai buvo pirmoji iš 35 sovietinio režimo vėliau įvykdytų trėmimo operacijų. Stalino valdymo metu, 1940–1953 m., beveik 300 000 žmonių buvo ištremti iš Lietuvos arba įkalinti gulaguose – priverstinio darbo stovyklose, o 20 000 pasipriešinimo dalyvių ir jų rėmėjų – nužudyti. Sovietų represijos prieš Baltijos šalis tęsėsi visą okupacijos laikotarpį.

Tiesioginiai seniūnų rinkimai. Seimas pritarė Seniūnų rinkimų įstatymo projektui ir Vietos savivaldos įstatymo pataisoms, kurios numato, kad pirmieji tiesioginiai

seniūnų rinkimai vyktų kartu su 2020 m. Seimo rinkimais. Šiuo metu seniūnai yra valstybės karjeros tarnautojai, skiriami konkurso tvarka. Atsižvelgiant į gyventojų nuomonę, teikiamu projektu siūloma keisti seniūnų rinkimų tvarką ir numatyti, kad seniūnai būtų renkami tiesioginiuose rinkimuose 4 metų kadencijai. Seniūną į pareigas rinktų atitinkamos seniūnijos teritorijos gyventojai, turintys rinkimų teisę. Seniūnai būtų renkami 4 metų kadencijai, remiantis visuotine ir lygia rinkimų teise, slaptu balsavimu tiesioginiuose rinkimuose. Teikiami ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimai, kuriais įtvirtinama, kad seniūnas yra valstybės politikas. Pritarta bendru sutarimu paskirti šio projekto tolimesnį svarstymą Seimo posėdyje VII (rudens) sesijoje.

Dėl su Rusija susijusių įmonių dalyvavimo Lietuvos kariuomenės pirkimuose. Seimo narys Laurynas Kasčiūnas kreipėsi į krašto apsaugos ministrą Raimundą Karoblį dėl su Rusija susijusių įmonių dalyvavimo Lietuvos kariuomenės pirkimuose. Viešojoje erdvėje pasirodė straipsnis, kuriame rašoma apie tai, kad Lietuvos kariuomenės rusiškų sraigtasparnių Mi-8 kapitalinio ir atsarginių dalių tiekimo viešuosius pirkimus laimi galimai su Rusijos institucijomis ir karine pramone susijusi aviacijos kompanija „Avia-Baltika“. Seimo narys atkreipia dėmesį, kad aviacijos kompanija „AviaBaltika“ nėra vie-

šanti su Rusijos institucijomis susijusi įmonė, kuri laimi Lietuvos kariuomenės viešųjų pirkimų konkursus. Užsakymų yra gavusios ir dvejų Lietuvos verslo grupių – „Novikontas“ ir „Garant Group“ – įmonės, kurios taip pat dalyvauja Rusijos valstybiniuose pirkimuose. Laimėti pirkimų konkursai apima ir sandorius su Rusijos Federacijos Federaline saugumo tarnyba, kurie finansuoti Rusijos gynybos biudžeto lėšomis.

„Lietuvos įmonių sandoriai su Rusijos kariniu-pramoniniu kompleksu gali būti rizikingi patiems verslininkams. Rusija, suteikdama galimybę Lietuvos verslui, ypač tam, kuris Lietuvoje turi sandorių su kariuomene, gauti valstybinių užsakymų, gali mėginti siekti kitų tikslų – verbuoti verslininkus, per juos daryti įtaką ar rinkti informaciją“, – teigia L. Kasčiūnas. Seimo narys kreipimesi ministro klausia, ar Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija turi ar ketina parengti kokį nors veiksmų planą, kad su Rusija strategiškai svarbiose srityse susijusios įmonės negalėtų gauti krašto apsaugos sistemos projektų ir įsigijimų. „Jei toks veiksmų planas yra numatomas, prašau ministro pateikti informaciją, kada jis bus parengtas ir pristatytas. Jei tokio veiksmų plano ministerija nėra numaciusi, prašau paaiškinti, kokiais motyvais vadovaujantis jį rengti yra atsisakoma“, – pabrėžė L. Kasčiūnas. ■

MOKSLO IR KULTŪROS RENGINIAI

Baltijos esperantininkų dienos Panevėžyje

Povilas Jegorovas

Penkiasdešimt penktąjį kartą Baltijos šalių esperantininkai renkasi į savo tradicines kasmetines tarptautines dienas. Šį kartą jos vyks Panevėžyje liepos 6–14 d. Renginį remia Europos Komisijos narys Vytenis Andriukaitis. Globą suteikė ir Pasaulinė esperantininkų sąjunga bei Europos esperantininkų sąjunga. Sveikinimus 55-osioms Baltijos esperantininkų dienoms atsiuntė Seimo pirmininkas prof. dr. Viktoras Pranckietis, užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, kultūros ministras Mindaugas Kvietkauskas, Pasaulinės esperantininkų sąjungos prezidentas prof. Mark Fettes (Kanada) ir Panevėžio miesto meras Rytis Mykolas Račkauskas.

Baltijos esperantininkų dienos vyksta kasmet nuo 1959 m. paeilui Latvijoje, Estijoje ir Lietuvoje. Šis renginys iš sovietmečiu buvusios Baltijos respublikų esperantininkų

stovyklos išaugo į visos Europos ir netgi pasaulio esperantininkų festivalį, tačiau išlaikė tradicinį pavadinimą ir tradicijas. Šiais metais 55-osioms Baltijos esperantininkų dienose dalyvaus per 400 esperantininkų iš 35 Europos ir kitų žemynų valstybių. Tai rekordinis dalyvių skaičius šį šimtmetį.

Šiais metais Baltijos esperantininkų dienoms sukanka 60 metų, todėl ši data ypač įpareigoja Lietuvos esperantininkus surengti aukštos kokybės renginį. Šie metai Lietuvos esperantininkų sąjungai taip pat yra ypatingi, nes mūsų visuomeninei organizacijai sukanka 100 metų. Prie Lietuvos esperantininkų sąjungos ištakų stovėjo žymus to meto visuomenės, literatūros, mokslo ir religijos veikėjas prof. prelatas Adomas Jakštas (Aleksandras Dambrauskas), tapęs šios organizacijos steigėju, pirmuoju jos vadovu ir pirmuoju žurnalo „Litova stelo“ redaktoriumi.

55-osios Baltijos esperantininkų dienos yra skiriamos Lietuvos esperantininkų sąjungos šimtmečiui. Dienų programa – tradicinė, tačiau labai intensyvi, intelektualinė, įvairiapusė ir turininga. Veiks tradicinis vasaros universitetas, kuriame paskaitas skaitys žymūs įvairių šalių mokslininkai esperantininkai. Panevėžyje pirmą kartą vyks tarptautinės Sanmarino mokslų akademijos 36-oji universitetinė sesija. Atskiru leidiniu išleisti šios sesijos pranešimai. Vyks net keli teminiai paskaitų ciklai.

Šiaulių universiteto profesorius Aloyzas

Gudavičius perskaitys paskaitų ciklą apie lietuvių kalbą, literatūrą, kultūrą, istoriją. Profesorius iš Balso universiteto Walter Želazny perskaitys du paskaitų ciklus apie įvairias pasaulio religijas ir supažindins su pasauliniu esperantininkų sąjūdžiu sociologo akimis. Poznanės universiteto profesorės Ilonos Koutny paskaitų ciklo tema yra „Esperanto tarpkultūriniame bendravime“. Rostovo universiteto profesorius Aleksandras Melnikovas taip pat perskaitys keletą paskaitų esperantologijos tematika. Prof. Gabor Markus iš Vengrijos skaitys paskaitų seriją apie ekonomines daugiakalbystės problemas. Prof. Orlando Raola iš JAV supažindins su aplinkosauginės chemijos problemomis. Prof. Amri Wandel iš Jeruzalės universiteto apžvelgs šiuolaikinės astronomijos problematiką. Nemažai paskaitų ir pranešimų įvairiomis mokslinėmis ir mokslo populiarinimo temomis taip pat skaitys žymūs mokslininkai iš Austrijos, Belgijos, Izraelio, Kinijos, JAV, Pietų Korėjos, Rusijos, Vokietijos ir kitų šalių. Iš viso bus perskaityta per 60 pranešimų.

Nepakankamai mokantiems esperanto kalbą bus organizuojami įvairaus lygio esperanto kalbos kursai. Juos ves žinomi esperanto kalbos dėstytojai iš Slovakijos, Lenkijos, Prancūzijos, Rusijos, Ukrainos. Leidėjai iš Kaliningrado Aleksander Korzenkov ir Halina Gorecka pristatys kartu su Lietuvos esperantininkų sąjunga išleistą naują knygą „Baza literatura krestomatii“ (Rinktinė

literatūros chrestomatija esperanto kalba). Esperantininkų organizacijų vadovai ir aktyvistai aptars esperantininkų sąjūdžio problemas ir perspektyvas, esperanto kalbos situaciją Europos Sąjungoje, kurioje kalbų problematikai šiuo metu yra skiriamas didelis dėmesys.

Bus labai gausi ir turininga šio renginio kultūrinė programa. Esperantininkų dienų dalyviams koncertuos Panevėžio kultūros ir meno kolektyvai bei ansambliai: „Verdenė“, „Čiūto“, „Linas“, „Smiltelė“, „Nevežis“. Koncertuos ansamblis iš Rusijos „Ekvinokso“, Visagino grupė „Asorti“, atlikėjas iš Sankt

■ Nukelta į 5 p.

Baltijos esperantininkų dienos Panevėžyje

■ Atkelta iš 4 p.

Peterburgo Michailas Bronšteinas, atlikėjas iš Lenkijos, Prancūzijos, Švedijos, Pietų Korėjos, Vokietijos ir kitų šalių. Bus surengtos kelios parodos. Visiems svečiams bus surengta vienos dienos ekskursija į Biržus, Pakruoją, Pakruojos dvarą ir kitur. Renginio metu kasdien bus leidžiamas jį nušviečiantis laikraštis esperanto kalba „Abelo“ (Bitė). Kiekvienas

renginio dalyvis gaus specialiai Baltijos esperantininkų dienoms išleista žinyną. Nuolat veiks literatūros esperanto kalba kioskas. Panevėžio turizmo informacijos centras Lietuvos esperantininkų sąjungos pasiūlymu renginio dalyviams išleido Panevėžio gidą lietuvių ir esperanto kalbomis.

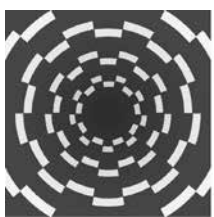
Iškilmingas 55-ųjų Baltijos esperantininkų dienų atidarymas vyks liepos 7 d., sekmadienį, 15 val. Panevėžio bendruomenių

rūmų (Kranto g. 28) didžiojoje salėje. Renginio uždarymas – liepos 13 d., šeštadienį, 16.30 val. Kauno technologijos universiteto Panevėžio verslo ir technologijų fakulteto (Nemuno g. 33) aktų salėje. Visa programa vyks esperanto kalba. Renginį organizuoja Lietuvos esperantininkų sąjunga kartu su Panevėžio esperanto klubu „Revo“. Svarią paramą teikia Panevėžio miesto savivaldybė ir kitos organizacijos.

Šios Baltijos esperantininkų dienos pasiūlymas, plečiant kultūrinį bendradarbiavimą tarp Baltijos regiono šalių Lietuvai, Latvijai ir Estijai toliau integruojantis į bendrą Europos kultūrinę erdvę, skatinant tiesioginius ryšius tarp regiono gyventojų. Papildomą informaciją galima gauti telefonu +370 687 12219 arba elektroniniu paštu pjgorovas@yahoo.com. *Autorius yra Lietuvos esperantininkų sąjungos valdybos pirmininkas.* ■

LIETUVOS MOKSLO TARYBOJE

Lietuvos tyrėjai tęs gerovės visuomenės mokslinius tyrimus 2019 m. liepos 2 d. pranešimas

Lietuvos mokslo taryba

Lietuvos mokslo taryba paskelbė paraiškų konkursą finansuoti kompleksinius gerovės visuomenės priedaidų ir jos raidos Lietuvoje mokslinius tyrimus, kurie bus vykdomi pagal konkursinę prioritetinių mokslinių tyrimų programą „Gerovės visuomenė“. Jiems iki 2022 m. iš valstybės biudžeto numatyta skirti 1,8 mln. eurų. Programoje numatyta, kad moksliniais tyrimais

šia valstybei aktualia tema siekiama išanalizuoti gerovės visuomenės plėtros prielaidas, veiksniai, tendencijas, jos raidos galimybes ir trikdžius, susiejant gerovės parametrus su Lietuvos mokesčių, socialine bei sveikatos apsaugos, švietimo ir kultūros sistemomis. Svarbiausi programos rezultatų vertinimo kriterijai yra mokslinių tyrimų rezultatų reikšmingumas, naujumas, patikimumas, reprezentatyvumas, tarptautiškumas, tyrimų rezultatų sklaida valstybės valdymo institucijoms ir visuomenei.

Programa tęsia nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ tematiką, kuri, pasikeitus teisės aktams, galėjo būti vykdyta tik pusė numatyto laikotarpio (2015–2018 m.). Atnaujinta kaip konkursinė prioritetinių mokslinių tyrimų programa, taip pat,

kaip ir jos pirmtakė, ji grindžiama ilgalaikiu strateginiu šalies raidos tikslu – kurti gerovės visuomenę ir gerovės valstybę, ir nuostata, kad visuomenės gerovės kūrimas yra esminis Lietuvos pažangos tikslas („Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa). Pirmame paraiškų konkurse atrinkti projektai bus vykdomi 2020–2021 m., jiems numatyta iki 0,9 mln. eurų. Paraiškos priimamos iki šių metų rugsėjo 30 d.

Konkursinė prioritetinių mokslinių tyrimų programa yra nauja finansavimo priemonė, kuria, sutelkus turimą intelektualinį šalies potencialą, sprendžiama valstybei ir visuomenei strategiškai svarbi problema, darysianti poveikį šalies ir mokslo raidai. Gautas naujos mokslo žinios, reikšmingi

rezultatai bus pristatyti valstybės valdymo institucijoms bei visuomenei. Tai leis, nagrinėjant Lietuvai aktualius klausimus, priimti mokslinėmis žiniomis ir praktika paremtus sprendimus.

Lietuvos mokslo taryba yra Seimo ir Vyriausybės patarėja mokslo ir mokslinių rengimo politikos klausimais, atlieka ekspertines funkcijas, svarstant šalies mokslo klausimus. Taryba konkursų būdu finansuoja mokslinius tyrimus, organizuoja Lietuvoje vykdomų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei doktorantūros vertinimą. Daugiau informacijos: Mokslo programų skyriaus vyr. specialistė Raimonda Rainytė, tel. 8 676 17 926, e. p. raimonda.rainyte@lmt.lt. ■

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 2 p.

vidurkis – 27 proc. Lietuvos mokytojai gana gerai įvertino savo profesinį pasirengimą per studijas. Studijų metais 82 proc. mokytojų Lietuvoje buvo mokomi dalyko turinio, pedagogikos ir darbo klasėje metodikos – šis rodiklis yra aukštesnis nei vidutinis rodiklis EBPO šalyse (79 %). Lietuvoje įprasta, kad mokytojai ir mokyklų vadovai dalyvauja profesinio tobulinimosi mokymuose. Per vienerius metus iki šio tyrimo 99 proc. mokytojų ir 100 proc. mokyklų vadovų dalyvavo mažiausiai vieneriuose mokymuose (EBPO vidurkis atitinkamai 94 ir 99 %). Tyrimas parodė, kad mokytojai Lietuvoje yra patenkinti kvalifikacijos tobulinimo mokymais – 89 proc. jų teigia, kad mokymai turėjo teigiamą įtaką jų praktikai. Šis procentas yra didesnis nei EBPO šalyse (82 %).

Per TALIS tyrimą apklausti pagrindinio ugdymo mokytojai ir jų mokyklų vadovai valstybinėse ir privačiose mokyklose. Apie 250 000 mokytojų atsakė į tyrimo klausimus, atstovaudami daugiau kaip 8 mln. mokytojų 48 šalyse. Lietuvoje TALIS klausimynus užpildė 3 759 pagrindinio ugdymo mokytojai ir 195 mokyklų vadovai. Šiandien visose TALIS tyrime dalyvaujančiose šalyse

paskelbta pirmoji tyrimo ataskaitos dalis. Antroji – „Mokytojai ir mokyklų vadovai – vertinami profesionaliai“ bus paskelbta 2020 m. pradžioje, joje bus išskleidžiamos temos apie mokytojo ir mokyklos vadovo profesijos prestižą, karjeros galimybes, bendradarbiavimo kultūrą, atsakomybę, savarankiškumą.

Tyrimo ataskaita: <https://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/tarptautiniai-tyrimai>

Nuo 2021 m. siūloma suvienodinti priėmimo reikalavimus visiems stojantiejiems. Vyriausybės posėdyje pritarė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlymui suvienodinti priėmimo reikalavimus visiems stojantiejiems – pretenduojantiems tiek į valstybės finansuojamas, tiek į mokamas studijų vietas. Tokia nuostata įsigaliojusi Seimui priėmus Vyriausybės teikimą keisti Mokslo ir studijų įstatymą.

„Priėmimo kriterijų suvienodinimas keltų visiems stojantiejiems tuos pačius kokybinius reikalavimus, nepriklausomai nuo finansavimo pobūdžio. Tai būtų akademiškai ir socialiai teisingas žingsnis, sudarantis geresnes sąlygas kokybiškam darbui tiek studentams, tiek dėstytojams“, – sako švietimo, mokslo ir sporto ministras Algirdas Monkevičius.

Lietuvos universitetų rektorių konferencijos prezidentas, Vilniaus universiteto rektorius prof. Artūras Žukauskas pabrėžia, kad labai svarbu, jog studijuoti ateitų studijoms pasiruošę studentai. „Tinkamai pasirengę ir gerus rezultatus demonstruojantys studentai yra viena kertinių studijų kokybės sąlygų, o minimalūs reikalavimai neturėtų skirtis vien dėl stojančiųjų galimybių mokėti už savo studijas. Be to, aukštą pridėtinę vertę kuriantys studentai yra mūsų valstybės interesas, tad tokį sprendimą vertiname kaip logišką ir sveikintiną“, – sako prof. A. Žukauskas.

Lietuvos kolegijų direktorių asociacijos prezidentas, Kauno technikos kolegijos direktorius Nerijus Varnas taip pat akcentuoja vienodas sąlygas visiems stojantiejiems. „Visi – tiek studijuojantieji valstybės lėšomis, tiek mokantieji už studijas – mokosi tose pačiose auditorijose ir gauna vienodus diplomus. Absoliuti dauguma kolegijų ir dabar taiko vienodus priėmimo kriterijus visiems stojantiejiems, patekimo į aukštąjį mokslą galimybė turi priklausyti studento pasirengimo sėkmingai studijuoti, o ne nuo pasirinkto studijų finansavimo pobūdžio“, – pabrėžia N. Varnas.

Šiuo metu stojantiejiems į valstybės finansuojamas ir nefinansuojamas studijų

vietas taikomi nevienodi stojimo reikalavimai. Pretenduojantiems gauti valstybės finansavimą jie kur kas aukštesni – jie turi būti išlaikę tris valstybinius brandos egzaminus. O norintiems mokėti už studijas savo lėšomis pakanka tik vieno valstybinio brandos egzamino.

Seimui pakeitus Mokslo ir studijų įstatymą, visi 2021 m. stojantieji į aukštąsias mokyklas turėtų būti išlaikę 3 valstybinius brandos egzaminus: lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos ir laisvai pasirenkamą. Stojantiejiems į menų studijas būtų padaryta išimtis – jiems nereikėtų laikyti matematikos egzamino.

Stojant į universitetus, brandos egzaminų ir atestato metinių įvertinimų vidurkiai turėtų būti ne žemesni nei pagrindinis vidurinio ugdymo programos dalykų pasiekimų įvertinimų lygis, stojant į kolegijas – ne žemesni nei patenkinamas vidurinio ugdymo programos dalykų pasiekimų įvertinimų lygis. Šie lygiai bus nustatyti Švietimo įstatyme.

Seimui priėmus šiuos Vyriausybės siūlomus Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimus, suvienodinti reikalavimai stojantiejiems į aukštąsias mokyklas būtų taikomi nuo 2021 m. ■

KTU vertimo raštu studijų programai – Europos Sąjungos kokybės ženklas

Vertimo raštu studijos Kauno technologijos universitete (KTU) atitinka aukščiausius Europos Sąjungos profesinius ir kokybinius standartus. Tai patvirtina KTU Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultete vykdomai Technikos kalbos vertimo ir lokalizacijos magistro studijų programai suteiktas Europos vertimo raštu magistro kokybės (angl. *European Master's in Translation, EMT*) ženklas.

Europos vertimo raštu magistro kokybės ženklas yra registruotas Europos Sąjungos prekės ženklas, kuriuo turi teisę naudotis EMT tinklui priklausantys universitetai. Vienu iš jų 2019–2024 m. laikotarpiui neseniai tapo ir KTU. „Tai prilygsta medaliui Europos sporto varžybose. Kokybės ženklas patvirtina ne tik tau, bet ir visiems aplin-

kiniams tavo gebėjimus. Tai ir įrodymas, kad mūsų fakultete magistrantai gali gauti aukščiausio tarptautinio lygio išsilavinimą, kuris įgalins jų sėkmę ne tik Lietuvoje, bet ir toli už jos ribų“, – sako KTU Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto dekanas Ainius Lašas.

„Šio įvertinimo siekime nuo pat vertimo programos įsteigimo pradžios, džiaugiamės, kad pavyko įrodyti, jog programa savo inovatyviu turiniu yra įdomi stojantiejiems, paklausi vertimo ir kalbos paslaugų rinkoje, studentai mokomi taikant naujausius daktikos metodus, naudojant šiuolaikines kalbų technologijas, o programos dėstytojai yra ne tik savo dėstomų dalykų ekspertai, bet ir praktikai“, – sako studijų programos vadovė Jurgita Mikelionienė.

Narystė prestižiniame Europos vertimo magistro studijų programų tinkle suteikia galimybę programos dėstytojams ir studentams dalyvauti tinklo organizuojamuose seminaruose ir konferencijose, mokslinių tyrimų konkursuose, gerosios patirties sklaidos projektuose, atveria daugiau kelių verslo ir universitetų bendradarbiavimui, studentų praktikai ir įsidarbinimo galimybių didinimui. Kaip rodo jau anksčiau į šį tinklą patekusių programų absolventų apklausa, jų įsidarbinimas siekia ne mažiau kaip 97 proc., EMT tinklo programų absolventai yra paklausūs specialistai Europos ir nacionalinių institucijų vertimo, komunikacijos tarnybose, didelėse tarptautinėse įmonėse. Parengta pagal KTU pranešimą

Jurgita Mikelionienė. Justinos Šuminaitės nuotr.

NAUJOS MOKSLO IR VERSLO PLĖTROS PERSPEKTYVOS

Gynybos technologijų plėtojimas Lietuvoje

Aistė Veverskytė

Dar kovo mėnesio pabaigoje Europos Komisija patvirtino programas, kuriose numatyta 2019–2020 m. finansuoti gynybos pramonės projektus. Bendra jų vertė siekia iki 500 mln. eurų. Dar 25 mln. eurų bus skirta remti 2019 m. bendradarbiavimu grindžiamus gynybos srities mokslinių tyrimų projektus. Ši žinia skatina ir Lietuvos mokslo bei pramonės atstovus pasvarstyti, kokia šalies pozicija plėtoti gynybos technologijas.

Lietuva – starto pozicijoje?

„Lietuva kol kas neįvertino galimybių, kurias teikia gynybos technologijų plėtra“, – įsitikinęs Kauno technologijos universiteto (KTU) Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakulteto dekanas dr. Andrius Vilkauskas, atstovaujantis aukštosioms mokykloms Lietuvos inžinerinės pramonės asociacijos (LINPRA) prezidiume. Panašios pozicijos laikosi ir LINPRA viceprezidentas, AB „Vakarų laivų gamykla“ generalinis direktorius Arnoldas Šileika: „Lietuvos verslo potencialas – milžiniškas, tačiau jis neišnaudojamas.“

Anot A. Vilkausko, pastaraisiais metais ypač daug dėmesio skirta kibernetinio saugumo inovacijoms ir su tuo susijusioms technologijoms: „Svarbu išmokyti integruoti įprastas technologijas ir karybos būdus su naujosios dimensijomis.“ Jo teigimu, skaitmeninimas skverbiasi visur – ypatingas dėmesys skiriamas aplinkos stebėsenos, komunikacijos (ryšio) bei veikimo per nuotolį technologijoms.

Pašnekovas pastebi, kad kol kas Lietu-

Kauno technologijos universiteto Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakulteto vadovas dr. Andrius Vilkauskas

va gynybos technologijų srityje – naujokė. „Tokių tiesiogiai susijusių produktų gamyba ir pardavimas kuria tik nedidelę BVP dalį, tačiau plėtros galimybių yra“, – įsitikinęs A. Vilkauskas. Jis siūlo pasidomėti Skandinavijos šalimis, ypač – Norvegija ir Suomija. „Pastaroji orientuojasi į ilgalaikę perspektyvą“, – teigia jis, akcentuodamas, kad mažesnių šalių kelias į šią sritį – kitoks nei gynybos technologijas plėtojančių rinkos lyderių.

Pasak A. Vilkausko, daugiausia galimybių gynybos technologijų horizontuose turėtų Lietuvoje veikiantys elektronikos komponentų, jutiklių (sensorikos) gamintojai, jūrų, sausumos ir oro transporto sistemų tiekimo grandinių dalyviai. „Labai didelį potencialą įžvelgčiau plastikų gamybos srityje, ypač kalbant apie naują mums sritį – kompozitines medžiagas ir struktūras. Sutelkus IKT potencialą, galima dirbti su autonominėmis sistemomis ar tapti tokių sistemų integratorių partneriais, tačiau būtina įveikti rinkos barjerus ir gynybos technologijas vystyti plačiau.“

Pradžia jau yra, bet to nepakanka

KTU mokslininkas atkreipia dėmesį į negausius, tačiau sėkmingus Lietuvos pramonės įmonių pavyzdžius. Štai Kauno rajone įsikūrusi AB „Giraitės ginkluotės gamykla“ gamina karinę ir civilinę amuniciją. Lietuviško kapitalo puslaidininkinių fotonikos ir elektrooptinių sistemų gamybos įmonė „Brolis Semiconductors“ orientuojasi į matymo taikiklių, žymeklių ir panašių produktų kūrimą, informacinių ir ryšių technologijų

įmonių grupė „Elsis“ – į radijo ryšio ir IKT sprendimus.

A. Vilkauskas pastebi, kad kai kurios Lietuvos inžinerinės pramonės įmonės turi netiesioginį ryšį su gynybos technologijų pramone, kuris statistikoje ne visada atsispindi. Pavyzdžiui, jos gamina daug komponentų ir eksportuoja kitų šalių gamintojams, kurie yra tiesiogiai susiję su aeronautikos ir gynybos sektoriumi: „Yra įmonių, kurios tiekia tokius komponentus ar net išties sistemas.“ Ir priduria, kad savą indėlį įneša ir tekstilės ar aprangos įmonės, gaminančios įvairius kariškių naudojamus produktus. Kaip vieną pavyzdžių jis įvardija AB „Vakarų laivų gamyklos“ grupės įmones, kurių specializacija – jūrinės technologijos. Ši apima laivų ir kitų priemonių projektavimą, laivų statybą, laivų remontą ir modernizavimą, įvairių konstrukcijų, elementų gamybą atsinaujinančiai energetikai, naftos, dujų gavybos pramonei.

„Daugelis gaminių ir paslaugų gali būti pritaikoma ir gynybos reikmėms“, – patikslina A. Šileika. Ši bendrovė dalyvauja Lietuvos karinių jūrų pajėgų skelbiamuose turimo karinio laivyno remonto konkursuose, suvienija pajėgas su užsienio partneriais, vykdydama bendrus projektus, gamindama karinės paskirties laivų komponentus. A. Vilkauskas papildo, kad po šaltojo karo Europoje imtasi mažinti laivų statyklų skaičių, galinčių statyti tokio tipo laivus, tačiau, pasikeitus aplinkybėms, jaučiamas išaugęs gamybinio pajėgumo poreikis.

Proveržį paskatintų sąlygos bendradarbiauti

Kalbėdamas apie iššūkius, kurie kyla Lietuvos pramonės įmonėms, siekiančioms integruotis į gynybos technologijų rinką, A. Šileika įvardija du pagrindinius barjerus: verslo galimybių nežinojimą ir nepasitikėjimą savo pajėgumu tenkinti kariuomenės poreikius: „Gynybos technologijų rinkoje yra milžiniška konkurencija, tad naujokai tikrai nėra labai laukiami. Rinkoje vyrauja savotiškas nepasitikėjimas vietos gamintojais, noras užsakyti ir pirkti jau garsių vardų išbandytus technologinius sprendimus.“

LINPRA viceprezidentas, AB „Vakarų laivų gamyklos“ generalinis direktorius Arnoldas Šileika. Algimanto Kalvaičio nuotr.

Jo nuomone, situacija pasikeistų, jeigu būtų suteikiama daugiau priegios taškų ir vietos verslui, kuris turėtų galimybę vystyti technologijas, kompetencijas, kurti ir išlaikyti naujas darbo vietas, kaupti atitinkamą patirtį. A. Vilkauskas mato du kelius, kurie paskatintų Lietuvos pramonės įsitraukimą į globalią gynybos technologijų rinką. Pirmiausia, įgijus patirties, vertėtų žengti į glaudesnę bendradarbiavimą su didžiųjų sistemų dalyviais, perimant ne tik gamybos, bet ir dalį produkto bei technologijų kūrimo dalių. Taip Lietuvoje būtų kuriama didesnė pridėtinė vertė ir ugdomos kompetencijos. Kitas kelias – lygiagrečiai plėtoti inovacijų ekosistemą ir leisti naujoms idėjoms užaugti iki tokio lygmens, kai jau gali būti demonstruojamas sprendimas ar technologija.

A. Vilkausko manymu, tam reikalingas geras rinkos išmanymas, todėl vis svarbesnis tampa bendradarbiavimas su Lietuvos ir NATO partnerių kariuomenėmis, kad taptų įmanoma įgyti supratimą apie realius gynybos technologijų poreikius. Pasak A. Šileikos, užsienio patirtis rodo, kad gynybos institucijos aktyviai bendradarbiauja su mokslo ir verslo organizacijomis, skatindamos inovacijas gynybos technologijose. „Todėl ir pasiekimai šioje srityje – didžiuliai. Būtina valstybiniu lygmeniu skirti daug didesnę dėmesį bendradarbiavimo tarp gynybos struktūrų, valstybės, mokslo ir verslo stiprinimui, gal net įkuriant ar pavedant šią atsakomybę kažkuriai valstybės institucijai“, – sprendimą siūlo LINPRA viceprezidentas. ■

Moderni įranga – gynybos reikmėms. Asociatyvi Pixabay.com nuotr.

Lietuva galėtų tapti Europos teisės technologijų lydere

Tūkstančiai objektyvių teisinių sprendimų per tūkstantą sekundės dalį, naudojant tūkstančių teisininkų išmintį, už kavos puodelio kainą? Tai – ne fantazijos, o galima naujų teisės technologijų tikrovė.

Pasaulyje 2018 m. investicijos į teisės technologijas išaugo net 713 proc., o Lietuva gali tapti šios srities lydere. „Esame nedidelė šalis, tad galime daug greičiau inicijuoti pokyčius nei kitos ES narės. Be to, esame technologijų šalis su stipriu IT sektoriumi, todėl turime žinias ir išteklius, reikalingus teisės technologijoms. Galiausiai, turime gerų pavyzdžių iš kitų sektorių – informacinių, finansinių technologijų“, – pasakoja teisinių projektų vadybos sistemos „Amberlo“ direktorius Aidas Kavaliauskas.

Ekspertų teigimu, teisininko profesijoje jau šiandien didžiulius pokyčius skatina visa aibė teisės automatizavimo sprendimų, tokių kaip pokalbių palaikančios ir teisinius patarimus teikiančios sistemos, kalbos atpažinimo algoritmai, teisinių dokumentų generatoriai, bylų baigties prognozavimo įrankiai ir daug kitų. Automatizuoti sprendimai, ypač palengvinantys pasikartojančius, rutininius procesus, leidžia sumažinti sąnaudas ir didinti greitį, todėl gerėja ir bendras teisingumo prieinamumas, mažėja žmogiškų klaidų rizika.

„Be abejo, greitį, pigumą ir teisingi teisiniai procesai yra bet kokios teisinės valstybės

Teisės technologijų ateitis. Asociatyvi nuotr.

VDU Teisės fakulteto prodekanas skaitmenizacijai dr. Paulius Astromskis

prioritetas. Tačiau, automatizuojant juos, karjerą pradantys teisininkai yra vis dažniau keičiami technologiniais sprendimais. Tad tokia precedento neturinti technologijų plėtra teisininkams kelia tuos pačius iššūkius, kaip ir bet kokiai kitai profesijai – nuo vairuotojų iki auditorių ar gydytojų. Teisės technologijos vystosi sparčiau nei teisininkai spėja prisitaikyti prie pokyčių“, – apibendrina Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Teisės fakulteto prodekanas skaitmenizacijai dr. Paulius Astromskis.

Ar įmanomi greitai ir teisingi teisiniai sprendimai?

Specialistai sutaria, kad, siekiant lyderystės ir pažangos teisės technologijų srityje, reikia mažinti atskirtį tarp teisininkų ir technologijų, keisti įsigalėjusias nuostatas, kad technologijos yra tarsi konkurentas, kuris atima darbus. „Reikia pokyčių. Pirmiausia, teisės technologijos ir technologijų teisė turi būti kiekvienos teisės mokyklos programoje. Antra, reikia plataus dialogo tarp teisininkų, mokslininkų, IT ir viešojo sektoriaus – tam, kad būtų skatinamas technologijų taikymas teisininkų veikloje. O teisininkai turi diegti jiems pritaikytas verslo valdymo sistemas, standartizuoti procesus, rinkti kokybiškus duomenis – ir pasiruošti dirbtinio intelekto sistemų taikymui“, – siūlomas naujoves vardija A. Kavaliauskas.

Tačiau, pasak jo, verta pasidžiaugti jau vykstančiais teigiamais pokyčiais – pradedant nuo to, kad Lietuvos teisės mokyklos šiandien jau turi teisinių technologijų studijų programas ar laboratorijas, tokias kaip Ateities teisės laboratorija. Be to, jaunosios kartos teisininkai dabar yra daug arčiau technologijų, noriai naudoja jas kasdienėje praktikoje, o ir advokatų kontoros pamažu ima taikyti vis daugiau technologijų: specializuotus bylų valdymo, dokumentų valdymo ir kitus debesų kompiuterija paremtus sprendimus.

Savo ruožtu Lietuvoje sukuriama vis daugiau teisinių technologijų startuolių. Kaip ir likusiame pasaulyje, kur per pastaruosius metus investicijos į šią sritį išaugo daugiau nei 7 kartus, nuo 233 mln. iki 1,6 mlrd. JAV dolerių. Visgi „Amberlo“ direktorius tikina, kad būtent mūsų šalis turi unikalią galimybę tapti lydere Europoje – turime visas tam reikalingas sąlygas.

Darbo rinkos ateitis – hibridinės profesijos

VDU Teisės fakulteto prodekanas dr. P. Astromskis atkreipia dėmesį, kad teisės technologijų plėtros ribojimai, uždari teisiniai duomenys ir nepakankamas finansavimas riboja teisingumo prieinamumą, didina socialines sąnaudas. Dar daugiau – technologijų plėtra sukuria unikalią nišą naujoms teisės technologijoms, teisės informatikų, teisinių duomenų analitikų ar kitoms hibridinėms profesijoms. Jei teisininkai neturės specialių informacinių technologijų srities žinių ir gebėjimų, jie nebus pajėgūs visiškai išnaudoti naujų technologijų teikiamų galimybių.

„Atskirtį tarp technologijų ir teisininkų galima mažinti derinant teisės technologijų plėtros ribojimus su teisininko kvalifikacijos reikalavimais. Nuosaikus teisinių duomenų atvėrimas, tyrimų ir eksperimentinės veiklos finansavimas, kitos paskatos ar draudimai gali duoti daugiau laiko teisininkams pasiruošti technologiniams pokyčiams. Teisingumo ir teisininkų interesus galima

Teisinių projektų vadybos sistemos „Amberlo“ direktorius Aidas Kavaliauskas

suderinti, pavyzdžiui, papildant teisės studijų programas informacinių technologijų srities dalykais, kuriant specializuotas teisės ir technologijų magistratūros programas ar tyrimų centrus“, – galimus sprendimus siūlo dr. P. Astromskis.

Teisininkus ruošiantys Lietuvos universitetai, kaip ir teisės profesionalai, aiškiai suvokia technologijų poveikį teisininko profesijai. Pavyzdžiui, VDU bendroje teisės studijų programoje jau dabar siūlo galimybę rinktis technologijų srities specializaciją, vykdo mokslo tyrimus technologijų teisės srityje. „Tikėtina, kad pirmieji specialiai paruošti teisininkai į teisinių paslaugų rinką išeis po dvejų arba trejų metų. Profesionalais šie absolventai taps po standartinių 10 tūkst. valandų – maždaug penkerių metų – praktikos. Tad kyla klausimas, ar neveluojama. Paspirtinti teisininkų technologinės atskirties mažėjimą galima tik aktyvia teisės technologijų politika – atveriant teisinius duomenis moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, užtikrinant teisės ir technologijų srities iniciatyvų finansavimą“, – ragina dr. P. Astromskis. ■

Valstybės ir visų rūpestis: kaip sudominti moksleivius tiksliaisiais ir gamtos mokslais?

Lietuvos moksleivių tikslųjų ir gamtos mokslų pasiekimai – gerokai prastesni nei pasaulio valstybių vidurkis. To pasekmes valstybė pajunta labai skausmingai: mažėja jaunimo, galinčio aukštosiose mokyklose rinktis technologines, inžinerines ar kitas su tiksliaisiais bei gamtos mokslais susijusias specialybes, kurias ketvirtosios pramonės revoliucijos metu daugelis šalių, įskaitant Lietuvą, laiko prioritetinėmis. Europos Komisijos duomenimis, jau po metų Europoje yra numatoma 16 mln. laisvų darbo vietų „tiksluokams“. Kaip sudominti vaikus STEM (angl. *Science, Technology, Engineering, Mathematics*) dar mokyklos suole?

Kauno technologijos universiteto (KTU) Inžinerijos licėjaus direktorius Dainius Žvirdauskas tikina, kad pirmiausia moksleiviams mokymo procesas turi būti įdomus ir patrauklus. Be to, jauniems žmonėms svarbu suprasti ir pamatyti, kaip ir kur gautos žinios

Kauno technologijos universiteto Inžinerijos licėjaus direktorius Dainius Žvirdauskas

gali būti pritaikomos realybėje. „KTU licėjus buvo pirmasis inžinerijos licėjus Lietuvoje. Dar kuriant jį buvo siekiama atkreipti dėmesį, kad nuo mažumės mokiniai galėtų domėtis technologijomis – labiau konceptualizuotai ir profesionaliai“, – sako jis.

Anot Dainiaus Žvirdausko, mokyklos turėtų bendradarbiauti ne tik su kitomis mokyklomis, bet ir universitetais bei ino-

vatyviomis verslo ir pramonės įmonėmis, kurių dėka moksleiviai susipažįsta su realia veikla ir susidomi šia sritimi. Apie tai, kaip sudominti moksleivius tiksliaisiais mokslais, kuo šiame procese svarbus universitetų ir įmonių vaidmuo bei kaip prie to gali prisidėti mokytojai, „Žinių radijo“ laidoje „Ekspertai pataria“ D. Žvirdauskas kalbėjo plačiau.

Suvokiama bendradarbiavimo svarba

KTU Inžinerijos licėjaus direktorius pareiškė, kad tiek mokyklos, tiek universitetai, tiek ir pati valstybė turėtų būti suinteresuoti sudominti mokinius tiksliaisiais ir gamtos mokslais bei tuo, kaip jie dėstomi. „Universiteto pagrindinis tikslas – turėti gabesnius studentus, motyvuotus, žinančius, ko nori. Tie žmonės, kurie įgyja technologinių mokslų, inžinerijos specialybes, kažkada kuria produktus, kuriuos vėliau parduoda ar Lietuvos, ar užsienio rinkose, o taip ge-

rinama žmonių gyvenimo kokybė“, – teigė D. Žvirdauskas. Pasak jo, tiek Lietuvos pramonininkų konfederacija, tiek Lietuvos inžinerinės pramonės asociacija, tiek pati švietimo sistema – ir bendrojo, ir aukštojo mokslo – jau suvokė, kad tik bendradarbiavimu galima pasiekti aukštų rezultatų: „Toks procesas vyksta, tačiau kaip jį padaryti efektyvų?“

„Įmonės organizuoja įvairias mokyklėles ir taip įtraukia vaikus. Dabar yra ypatinga programuotojų paklausa, todėl tiek Vilniuje, tiek Kaune, tiek kituose miestuose įmonės kuria savo edukacinius centrus – ten vyksta mokymai, vėliau atranka, įvairios varžybos. Nugalėtojai iš karto žino, kad gaus darbą ir solidų atlyginimą kaip pradedančiajam. Mūsų mokykla taip pat jau ketvinti metai organizuoja privalomas inžinerines praktikas įmonėse, – sakė D. Žvirdauskas.

Valstybės ir visų rūpestis: kaip sudominti moksleivius tiksliais ir gamtos mokslais?

■ Atkelta iš 7 p.

Ko reikia efektyvesniam mokymo procesui?

Laidoje kalbėta ir apie tai, kad didelės įtakos turi ir mokytojai. Jeigu jie geba uždegti moksleivį, motyvuoti, sudominti arba dalyką pateikti kažkaip įdomiau, tikėtina, kad ir moksleiviai labiau susidomės. Anot D. Žvirdausko, labai populiarėja tai, kad mokytojas įgytų antrą specialybę, derančią su pirmąja – tarkim, matematika ir informatika, chemija ir biologija: „Siekiamo, kad, pavyzdžiui, inžinerijos pamoką dėstytojų ne vienas mokytojas, todėl nėra atskiro inžinerijos mokytojo. Inžinerijos pamokas pasikeisdami dėsto 6, 7, 8 ar net 9 mokytojai, – sako D. Žvirdauskas. – Jie paskiriami, priklausomai nuo turinio

ir tematikos: informatikas dėsto tam tikrą temų ciklą, matematikas – kitą. Taip pateisinamas mokinių akcentuojamas aspektas „Kam man ta teorija ir kur aš pritaikysiu?“ Kalbama, kur tai veikia gyvenime, kur tai galima pritaikyti ir ką su tomis žiniomis padaryti. D. Žvirdauskas atkreipia dėmesį, kad taip gautas žinias mokiniai iš tikrųjų gali konkrečiai realizuoti ir pritaikyti praktikoje, pvz., kurdami inžinerinius projektus.

Reali patirtis dar mokyklos suole – būtina

Anot D. Žvirdausko, gamtos ir tikslieji mokslai iš mokinio reikalauja šiek tiek padidintos koncentracijos ir tai nėra taip paprasčia, nes reikia susikaupimo, įdirbio, pastangų, bet pamatę praktinius, realius pavyzdžius,

sėkmės istorijas, mokiniai šiais mokslais susidomi. „Tarkim, mokslo centras Kaune „Mokslo sala“ kuriamas bendradarbiaujant su mokslininkais, mokyklų atstovais. Jis kuriamas, ieškant tam tikro conceptualaus modelio, kuriame derės mokslas ir realios praktinės laboratorijos. Ne visos mokyklos gali turėti tam tikros specifinės įrangos, o ten moksleiviai pagal atskirą grafiką gali ateiti ir dirbti“, – pasakoja D. Žvirdauskas.

Pasak jo, KTU Inžinerijos licėjaus gimnazistų antros klasės mokiniai kiekvieną penktadienį turi galimybę naudotis patalpa, esančiomis KTU. „Yra sudaromas grafikas ir kitoms mokykloms ateiti, kur kartu su mokytojais dėstytojai ir specialistai parodo, kaip atliekami realūs praktiniai darbai, – teigia D. Žvirdauskas. – Taip pat labai svarbu

Tikslieji mokslai. KTU asociatyvi nuotr.

moksleivius išmokyti komandinio darbo, viešo kalbėjimo. „Rinkai reikia moderniai mąstančių, komunikuojančių, valdančių naujais žiniomis, technologijas ir svarbiausia tų žmonių, kurie turėtų žinių įvairiose srityse bei gebėjimą mokytis – nuolat mokytis.“ ■

STUDIJŲ NAUJOVĖS

Bakaluro studijos Vytauto Didžiojo universitete

Stojančiuosius į bakaluro studijas Vytauto Didžiojo universitetas (VDU) pasitinka naujovėmis. Susijungus VDU, Lietuvos edukologijos ir Aleksandro Stulginskio universitetams, VDU tapo plačiausios aprėpties universitetu Lietuvoje ir šiuo metu bakaluro studijas siūlo šiose kryptyse: matematikos, informatikos, gyvybės, technologijų, inžinerijos, žemės ūkio, ugdymo, fizinių, socialinių, humanitarinių mokslų, teisės, verslo ir viešosios vadybos bei menų. Nuo šiol VDU dar daugiau dėmesio skiria tarpdiscipliniškumui ir tarptautiškumui. Studentai įgyja platų bendrauniversitetinį išsilavinimą, neapsiribodami pasirinktos studijų programos specializacija. Studijuojant čia galima vienu metu gilintis į skirtingas sritis (informatiką, filosofiją, biologiją ir daugybę kitų), ugdyti verslumo, informacinių technologijų, medijų ir kitas kompetencijas, nepriklausomai nuo savo pasirinktų studijų.

„Jau turbūt nebėra nė vieno mokslininko, verslininko ar savo srities profesionalo, kuris nekalbėtų apie visapusio išsilavinimo svarbą. Būtent VDU studijų sistema yra paremta kelių mokslo sričių sujungimu, kai siekiama kuo platesnių kompetencijų ugdymo ir geresnio prisitaikymo darbo rinkoje“, – pasakoja VDU rektorius prof. Juozas Augutis. Rektorius teigimu, šios studijos, suteikiančios galimybę derinti socialinius, inžinerinius, informacinių technologijų, gamtos, humanitarinius ir kitus mokslus, yra įvertintos tiek Lietuvos, tiek užsienio ekspertų.

VDU Žemės ūkio akademijoje – tarpdisciplininės studijos ir modernios laboratorijos

Prie VDU prisijungus Aleksandro Stulginskio universitetui, jis tapo VDU Žemės ūkio akademija. Žemės ūkis yra vis labiau modernizuojamas, skaitmenizuojamas bei robotizuojamas, dirba globaliose rinkose, todėl VDU Žemės ūkio akademijoje kuriamos

VDU rektorius prof. Juozas Augutis

stiprios tarpdisciplininės studijų programos. Šalia visapusio išsilavinimo studijos grįstos praktiniu mokymu ir bendradarbiavimu su verslu. „Lietuvoje žemės ūkiui užimant nemenką rinkos dalį, neišvengiamas nuolatinis atsinaujinimas, bendradarbiavimas su užsienio partneriais ir rinkomis, todėl būsimiems studentams, kurie domisi žemės ūkio ir inžineriniais mokslais, atsiranda nemenkas išbandymas įgyti kompetencijas, kurios būtinos šiandien ir ateityje“, – analizuoja VDU rektorius. Anot jo, ūkiai Lietuvoje labai skiriasi savo mastu, todėl dažnai vienam darbuotojui ar savininkui tenka išmanyti tiek agronominius, tiek inžinerinius, tiek vadybinius aspektus, o neretai ir mokėti kelias užsienio kalbas bei išmanyti informacines technologijas.

Šiomet VDU Žemės ūkio akademijoje vyksta priėmimas į šias bakaluro studijų programas: agronomija, akvakultūros technologijos, apskaita ir finansai, atsinaujinančių energijos išteklių technologijos, gamybos ir perdirbimo inžinerija, hidrotechninės statybos inžinerija, kaimo plėtros administravimas, kultūros turizmo vadyba, logistika ir prekyba, maisto žaliavų kokybė ir sauga, miškininkystė, taikomoji ekologija, želdininkystė ir kraštovaizdžio dizainas, žemės ūkio mechanikos inžinerija ir žemėtvarka. Daugelis šių programų bus vykdomos tiek lietuvių, tiek ir anglų kalbomis.

„Po Aleksandro Stulginskio universiteto reorganizavimo į VDU Žemės ūkio akade-

miją, atsiranda puiki proga šalia profesinių žinių ir praktikos rinktis iš daugiau nei 30 užsienio kalbų ar šalia gilintis į kitos srities, pavyzdžiui, gamtos ar informacinių technologijų, mokslus. Žemės ūkio akademijos ir kiti universiteto mokslininkai jau atrado tarpdisciplinines problemas ir temas, kurias kartu analizuos tyrimuose, įtraukdami studentus ir pasitelkdami puikias laboratorijas“, – pristato prof. J. Augutis. Tikimasi, kad atsivėrusios galimybės paskatins žemės ūkio ir inžinerijos studijų populiarumą. VDU Žemės ūkio akademija yra vienintelio Lietuvoje žemės ūkio ir maisto mokslo, studijų ir verslo slėnio „Nemunas“ pagrindinis iniciatorius, steigėjas ir lyderis.

VDU Švietimo akademija nuo šių metų studijas vykdys ir Vilniuje

Praejusį rudenį studijas pradėjusi vykdyti VDU Švietimo akademija šiomet naują studentų laukis ir Kaune, ir Vilniuje, taip tapdama didžiausiu pedagogų rengimo centru Lietuvoje. „Ugdymo mokslams persikėlus į VDU ir pradėjus naują mokytojų rengimą, atsirado puikios sąlygos pedagogams įgyti ir papildomų žinių iš kitų studijų: politikos mokslų, kūrybinių industrijų, meno, kalbų ir kt. Taip siekiama esminio pokyčio naujos kartos mokytojų rengime – perėjimo nuo siauros specializacijos prie universalaus išsilavinimo“, – apie mokytojų rengimą VDU pasakoja rektorius prof. J. Augutis.

Kaip teigia rektorius, šiandieniam mokytojui neužtenka vien tik gerai išmanyti dėstomą dalyką. Būtina gebėti prisitaikyti prie pokyčių, išsiugdyti savybę nuolat augti, tobulėti, turėti platų interesų lauką, peržengti disciplinos ribas, naudoti naujausias integruoto ugdymo ir kitas metodikas. Tarp jau parengtų ir įgyvendinamų studijų programų: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogika, pradinio ugdymo pedagogika ir ankstyvasis užsienio kalbų mokymas. Ypačingą dėmesį skiriamas dalyko mokytojų rengimui. Parengtos programos, ruošiančios

L. Donskio biblioteka

lietuvių ir užsienio kalbų, dailės, muzikos, šokio, teatro ir kino, geografijos, istorijos mokytojus. Stojantiems siūlomos biologijos, chemijos, fizikos, informatikos, matematikos, technologijų ugdymo bakaluro studijos.

Nuo šių metų VDU Švietimo akademija pradeda priėmimą į ugdymo krypties bakaluro studijas ir Vilniuje. Norintys studijuoti sostinėje jau dabar gali rinktis šias programas: ikimokyklinę ir priešmokyklinę pedagogiką, pradinio ugdymo pedagogiką ir ankstyvasis užsienio kalbos mokymas, mokytojo dalyko pedagogikos specializacijos: anglų ir kita užsienio kalba, lietuvių kalba ir literatūra, lenkų kalba ir literatūra, geografija ir istorija, muzika ir šokis, biologija.

Lenkų kalbos ir literatūros pedagogika išskirtinai siūloma tik Vilniuje. „Pernai iškilus klausimui dėl lenkų kalbos mokytojų rengimo, bendradarbiaujant net Lietuvos premjerui, kartu su Lenkijos ambasada pasiektas aukščiausias susitarimas, kad šiuos specialistus neterminuotai rengs VDU Vilniuje. VDU labai atsakingai žiūri į kiekvieną programą, tarp jų ir į lenkų kalbos ir literatūros mokytojų rengimą. Todėl, remiantis universiteto mokytojų rengimo atvira koncepcija, nuspręsta ir Vilniuje pradėti kurti tokią studijų aplinką, kad būsimiems mokytojams būtų suteikiamos ne tik dalykinės pedagoginės žinios, bet ir papildomos galimybės: nuo kalbų iki gretutinių studijų“, – paaiškina rektorius.

Bakalauro studijos Vytauto Didžiojo universitete

■ Atkelta iš 8 p.

Anot prof. J. Augučio, šalia viso to, VDU pradėjus naują mokytojų rengimą Lietuvoje, atsivėrė platesnės perspektyvos ir visiems kitiems universiteto studentams, kurie šalia savo specialybės gali rinktis VDU Švietimo akademijoje vykdomas programas ir kartu įgyti pedagoginių žinių, taip praplėsdami karjeros perspektyvas ar įgyvendindami svajonę dirbti ugdymo srityje.

Studentams – savo studijų modelio projektavimas bei galimybės dirbantiems

Jau nuo rudens VDU suteikia patogesnes sąlygas ir didesnę pasirinkimą dirbantiems asmenims. Siūlomos **iššęstinės** studijos šiose programose: agronomija, apskaita ir finansai, ikimokyklinė ir priešmokyklinė pedagogika (Vilniuje), kaimo plėtros administravimas, kultūros ir turizmo vadyba, logistika ir prekyba, miškininkystė, taikomoji ekologija, žemės ūkio mechanikos inžinerija. Šios studijos vyksta periodinėmis sesijomis, kurių metu darbas organizuojamas

VDU Žemės ūkio akademijoje

darbo dienomis ir savaitgaliais.

Stojantieji gali rinktis **nuotolines** bakalauro studijas – verslo administravimą bei švietimą ir informacines technologijas. Šios studijos pritaikytos ir gyvenantiems bei dirbantiems užsienyje, nes jos vykdomos pasitelkiant informacines technologijas.

Be visų šių naujovių, studentams VDU suteikia įvairių, studentų ypač vertinamų, galimybių, kurios leidžia įgyti visapusišką išsilavinimą. Nuo pat atkūrimo universitetas vykdo gretutines studijas. Čia studentai gali laisvai projektuoti savo studijų kelią ir, šalia

pagrindinės programos, nemokamai pasirinkti bet kurią gretutinę studijų programą.

Tarptautiškumas – VDU vizitinė kortelė. Kasmet čia atvyksta studentai ir dėstytojai iš užsienio. Su užsienio partneriais vykdomi bendri tyrimai ir jungtinės studijų programos, studentų mainai, stažuotės. Nuo 2019 m., po integracijos, tarptautinių partnerių skaičius dar labiau išaugo – palaikomi tvarys ryšiai su 62 pasaulio šalimis, taip pat UNESCO, NATO ir kitomis tarptautinėmis institucijomis. „Šiemet VDU dar sustiprino savo tarptautines galimybes ir šiuo metu siūlo tiek „Erasmus+“, tiek dvišalių mainų kryptis į visus geriausius pasaulio universitetus – nuo Europos iki Jungtinių Amerikos Valstijų ir Azijos“, – apie dar didesnę tarptautinį potencialą pasakoja rektorius.

Vienas svarbiausių gebėjimų šiandienos rinkoje yra kūrybiškumas, prisitaikymas ir lankstumas. VDU yra įkurtas Verslo praktikų centras, kuris bendradarbiauja su daugiau nei 60 didžiausių Lietuvoje veikiančių įmonių ir leidžia studentams tyrinėti realius verslo įmonių atvejus. Šis centras yra verslumo ugdymo lyderis Lietuvoje, 2017 m.

vienintelis iš Baltijos šalių gavęs Europos Komisijos apdovanojimą.

Pasak rektoriaus, universitete laikomasi nuostatos, kad geras kelių užsienio kalbų mokėjimas yra neatsiejama šiuolaikinio universitetinio išsilavinimo dalis. VDU Užsienio kalbų institutas visoms studijų programoms siūlo daugiau nei 30 modernių ir klasikinių kalbų.

VDU pirmasis Lietuvoje pristatė naują studentams – unikalią individualių studijų sistemą „Academia Cum Laude“, kurios metu itin gabūs studentai dirba su pasirinktu savo srities profesionalu, aukščiausio tarptautinio lygio mokslininku, tyrėju ar pripažintu menininku (kuratoriumi). „Ap-linkiniam pasauliui diktuojant darbo rinkos sąlygas, nurodant reikiamus gebėjimus ir žinias, linkiu būsimam ir esamam VDU studentui tai priimti jau dabar ir universitete stengtis pasiimti kuo daugiau, kartu pasitelkiant kūrybiškumą, generuojant naujas idėjas, pačiam rodant iniciatyvą ir kuriant savo socialinį kapitalą“, – į esamus ir būsimus studentus kreipiasi VDU rektorius. ■

MOKSLININKO TRIBŪNA

Apie laikmetį ir architektūrą Interviu su architektūrologu V. Petruliu

„50 metų – tiek reikia, kad atsirastų istorinė perspektyva ir galėtumėme pastatus nagrinėti istorišku požiūriu“, – įsitikinęs Kauno technologijos universiteto (KTU) Statybos ir architektūros fakulteto dėstytojas, architektūrologas Vaidas Petrulis. Su aktyviu Kauno modernizmo stiliaus puoselėtoju kalbėjome apie modernizmo architektūrai tenkančius iššūkius, architektūros tyrimų svarbą, siekiant suvokti laikmečio gyvenimą, šios profesijos vingrybes ir tai, apie ką kalbės mokslininkai bei istorikai po šimto metų.

– **Ar žmogus be architektūrinio išsilavinimo gali atskirti, kuris pastatas yra vertingas architektūros požiūriu? – paklausėme V. Petrulio.**

– Galima pasakyti, kad istoriniai stiliai, kaip barokas, gotika, yra lengviau atpažįstami, jie greičiau patraukia dėmesį, tokius pastatus yra įprasta lankyti kaip istorinę ar meninę įdomybę. XX a. architektūroje buvo nuspręsta atsakyti puošnumo, dekoravimo, imta žiūrėti į erdvę kaip į tūrių, proporcijų ir santykio žaismą. Grožis čia formuojamas be ornamentikos, tad uždaviny ją suprasti yra sudėtingesnis. Tikiu, kad nemažai daliai žmonių, žvelgiant į tarpukario modernizmo pastatus, gali kilti klausimas, tai kur tas grožis ir kas čia įdomu.

Iš esmės tai nelabai skiriasi nuo dailės. Jei Leonardo da Vinčio kūrinius lengva atpažinti kaip meną, tai stebėdami, pavyzdžiui, Paulio Klė darbus ar Kazimiero Malevičiaus kvadratą daug kas gali paklausti, ar čia tikrai tas menas, kurio atvažiavo pažiūrėti į galeriją.

Lengviau suvokiami pastatai, kurie buvo kurti kaip simboliniai ir architektūriniai orientyrai. Antai tarpukario Kaune Vytauto Didžiojo karo muziejus su M. K. Čiurlionio galerija, Prisikėlimo bažnyčia, Karininkų ra-

movė, Centrinis paštas ir keletas kitų objektų iškilo ne tik kaip funkciją atlikę pastatai, bet ir kaip reprezentaciniai, miestą puošiantys paminklai. Šią kokybę jie išlaikė iki mūsų dienų.

Įspūdį apie miestą susidarome per bendrą aplinką, o ne per vieną ar kitą orientyrą. Gyvenamoji aplinka, mokyklos, ligoninės, kiti visuomeniniai pastatai yra lygiai tokia pat svarbi miesto dvasios dalis kaip ir bažnyčios. Pagal juos mes pajuntame, ar miestas dinamiškas, konservatyvus, ar šiuolaikiškas. Deja, žmonės šiuos objektus rečiau suvokia kaip vertybę.

– **Ar egzistuoja gera ir bloga architektūra?**

– Architektūra arba atitinka savo uždavinį, arba ne. Pavyzdžiui, neseniai „Facebook“ draugai dalijosi nuotraukomis su specifiniais Rumunijos gyvenamosios architektūros pavyzdžiais. Tai milžiniškos, gausiai dekoruotos pseudo pilys. Žinoma, tai atrodo baisiai ir neatitinka įprastų šiuolaikinės architektūros estetinių lūkesčių. Tačiau tam socialiniam sluoksniui pastatai siūnčia aiškią ir suprantamą žinią – visiems aišku, kas čia yra „karalius“, o kas ne. Tad jei architektūra perduoda savo žinutę, ta prasme ji yra gera ir tinkama.

– **Tačiau šiuolaikinėje visuomenėje kyla esminis klausimas: kaip mes suvokiame pastato paskirtį. Ar ją apibrėžia tik užsakovo lūkesčiai, ar tai visgi platesnę reikšmę ir prasmę turintys objektai?**

– Tenka konstatuoti, kad architektūra nėra vien privatus sumanymas. Pastatas yra aplinkoje, jis yra matomas ir veikia daugelio žmonių gyvenimus. Tad gera architektūra neabejotinai yra ta, kuri geba pateikti unikalų tik šiai vietai, laikui ir bendruomeni-

Architektas Vaidas Petrulis. KTU nuotr.

tinkamą sprendimą.

– **Kokią žinutę mums siūnčia tarpukario architektūra?**

– Tarpukaris Lietuvai yra labai svarbi tema, kuri turi įvairių pjuvių. Pirmasis, tai – oficialiosios istorijos konstravimas. Minėti reprezentaciniai pastatai ne tik Kaune, bet ir kituose miestuose bei miesteliuose pasitelkiami iliustruoti mūsų istoriją. Ir be abejo, šiuolaikinė Lietuva turi glaudesnę politinį ir kultūrinį ryšį su Pirmąja respublika nei su LDK. Tai mūsų identitetui be galo reikšmingas laikotarpis, tad natūralu, kad erdvėje ieškome liudijimų, kuriais remdamiesi galime papasakoti mums svarbią istoriją, ar, galų gale, kur galime susirinkti paminėti Vasario 16-ąją.

Kita dalis – tai gyvenamoji architektūra, kurioje atsiskleidžia ne tik politiniai ar infrastruktūriniai to meto visuomenės sumanymai, bet ir kiekvieno žmogaus indėlis. Kiekvieno, kuris ėmė paskolą, ieškojo architekto, baigusio studijas kažkur Prahėje ar Romoje. Už kiekvieno iš šių pastatų slypi unikali istorija, pasakojanti, kodėl objektas atsirado, kas lėmė, kad jis yra toks, koks yra. Sujungdami šias istorijas, matome kur kas pilnesnį laikotarpio paveikslą.

– **Apie kokią architektūrą kalbės**

lietuviai, švęsdami 200 metų sukaktį?

– Galvoju, kad XX a. devinto dešimtmečio architektūra ar netgi iki XXI a. pradžioje, ikirikizinio ekonominio pakilimo laiku statyti pastatai, kuriuos mano kolega Martynas Mankus vadina „puikmečio architektūra“, jau tampa egzotika. Šiuo metu formuojasi naujos tendencijos. Toks spartus architektūros idėjų kaitos procesas tiesiog stulbina. Aš tikiu, kad po 100 metų tie architektūriniai sluoksniai bus atpažįstami ir apie tai bus kalbama.

– **O ar ne per daug kalbame apie modernizmą?**

– Iš tiesų, galima drąsiai pripažinti, kad ypač po 2015 metų, kai Kaunas gavo Europos paveldo ženklą, informacijos srautas, o ir žmonių skaičius, kurie domisi šiuo reiškiniumi, smarkiai išaugo. Tačiau toks intensyvus susidomėjimas, ko gero, laikinas reiškinys. Tuomet, pagal visą logiką, ateis laikas sovietmečio architektūrai. Nors ir dabar yra, kas šiuo periodu domisi, daro profesionalius tyrimus, meninių fotografijų parodas, tačiau visuotinio susidomėjimo dar nėra. Architektūros istorijoje yra įprasta sakyti, kad istorinei perspektyvai susiformuoti būtina 50 metų laiko distancija. Kiekvienais metais dalis sovietmečio palikimo peržengia šią ribą.

Beje, kalbant apie dėmesį praeities architektūrai, galime įžvelgti paralelių su cariniu laikotarpiu. Tarpukariu visuomenė išgyveno labai panašias reakcijas, kokiomis mes dabar žvelgiame į sovietmečio pastatus. Didžioji dalis pastatų buvo pragmatiškai pritaikyti, tačiau svarbiausių architektūrinių simbolių dėl politinių motyvų siekta atsikratyti. Ko gero žinomiausias pavyzdys – diskusijos, ar verta griauti Kauno Sobarą.

■ Nukelta | 10 p.

TAUTOS KULTŪROS ISTORIJS ATSPINDŽIAI

Trisdešimt ketvirtasis šiauliečių pavasaris Kristijono Donelaičio žemėje

Alina Šalavėjienė

Ankstyvą gegužės 25-osios rytą autobusu iš Šiaulių į Tolminkiemį išvyko penkiasdešimties keliautojų grupė. Tai buvo jau 34-oji pavasarinė kelionė į istorinę Mažosios Lietuvos žemę. Ją ir vėl organizavo nenuilstanti šviesuolė, K. Donelaičio draugijos Šiaulių skyriaus pirmininkė Izolina Lingienė. Kartu vyko

Šikart ilgesingai liejosi kanklių garsai. Jų stygas virpino ir dainavo Regina Marozienė, Regina Vaišnorienė ir Elena Ralienė. Prie jų prisijungė „Bičiulių“ choro dalyvės su vadove Rita Daukantaite. Poezijos posmus skaitė Valstybinio Šiaulių dramos teatro aktorius Vladas Baranauskas, poetai – Jonas Ivanauskas ir Kazimieras Alminas. Šiaulių universiteto prof. dr. Džiuljeta Maskuliūnienė į programą įpynę akademinį žodį,

Kristijono Donelaičio kriptojė

ir šios draugijos Panevėžio skyriaus nariai. Ištikimiausi keliauninkai žino, kad paskutinį gegužės savaitgalį keliaujame į Kristijono Donelaičio žemę, o kartu su jais vyksta ir būrelis naujokų, kurie Tolminkiemyje ir Lazdynėliuose pirmą kartą vaikšto grožinės lietuvių literatūros pradininko pramintais takeliais. Izolina Lingienė džiaugiasi, kad jos viltys ir norai pildosi: donelaitininkų gretos didėja, ilgametė iniciatyva tęsiama, kultūrinė jungtis – gyva.

Tolminkiemis

Kasmetinės kelionės tikslas – prisiliesti prie tų vietų, kurios mena poemos „Metai“ atsiradimo laiką. Ir šiais metais aplankėme Tolminkiemio bažnytelę. Jos altorių, K. Donelaičio kriptą ir lauke stovintį paminklą papuošėme gėlėmis, sutvarkėme šalia esančias kapinaites.

Su atvykusiais į Tolminkiemio bažnytelę kasmet atkeliauja poezija, muzika, dainos.

primindama lietuvių grožinės literatūros pradininko K. Donelaičio sąsajas su naująja literatūra. Visiems bendrakeleiviams I. Lingienė dėkojo už palaikymą, meilę šiam kraštui ir buvimą kartu.

Donelaičio gimtinė

Antroji aplankyta vietovė – Lazdynėliai, kuriuose 1714 m. gimė K. Donelaitis. Dabar poeto gimtinę žymi tik paminklinis akmuo ir 1989 m. pradėtas sodinti ažuolynas. Jauniausieji kelionės dalyviai Vitas Baranauskas, Unė Baranauskaitė ir Rūta Arbačiauskaitė pasodino tris naujus ažuoliukus. Medžių sodinimas lietuviams yra šventas, o šioje vietoje jis – dar ypatingesnis. Šiais metais donelaitininkus maloniai nustebino Šiaulių „Busturo“ autobuso vairuotojas Arūnas Milašius: jis padėjo jaunuoliams iškasti duobes, sukalti kuoliukus, priištiti ir palaistyti pasodintus ažuoliukus. Galbūt su tokia meile pasodinti medeliai

Lazdynų bažnyčios šventoriuje

Instenburgo pilies griuvėsiai

po daugelio metų taps girios galiūnais.

Lazdynėliuose prie paminklo savo mintimis pasidalino Šiaulių universiteto prof. dr. Giedrė Čepaitienė, svarstydamą apie tai, „kokie žmonės šioje žemėje supo K. Donelaitį, ką tėvai įdėjo jam į širdį, kad jis šitaip kalba ir mus ir po tokios daugybės metų. Prakalba visai kitaip, negu ano meto didžiųjų tautų žmonės“. Profesorė priminė, kad turime būti labai dėkingi žemei, užauginusiai M. Mažvydą. „Kuri dar tauta eiliuotai kreipiasi savo pirmąją knyga į kiekvieną tos tautos nario širdį?“ – klausė profesorė.

Gumbinė

Iš Lazdynėlių kelias vedė į Gumbinę, kurioje poetas buvo pakrikštytas. Džiugu,

kad mieste, kuriame Prūsijos lietuvininkų pėdsakai išnykę jau seniai, stovi paminklas K. Donelaičiui. Prie jo donelaitininkai visada palieka iš Lietuvos atvežtų gėlių puokštę, uždega žvakelę.

Kasmetinės išvykos į Karaliaučiaus kraštą suteikia galimybę atrasti ką nors nauja. Ne visi atradimai būna džiugūs: dažnai aptinkami tik senųjų pilių griuvėsiai ar tuščios erdvės, kuriose kažkada stovėjo istoriniai statiniai, apie kuriuos dabartiniai gyventojai dažniausiai nieko nežino. Tai patyrėme ir šioje kelionėje. Įsruityje apžiūrėjome didingos XIV a. Instenburgo pilies likučius, šalia pilies stovintį paminklą, skirtą vokiečių

■ Nukelta į 11 p.

Donelaitininkai Gumbinėje

Apie laikmetį ir architektūrą Interviu su architektūrologu V. Petruliu

■ Atkelta iš 9 p.

Kita vertus, tikiu, kad tarpukaris išliks įdomus ne tik dėl kelių saugomų paminklų, bet ir tuo, kad būtent šio laikotarpio pastatai kuria charakteringas, savitą, unikalią dviasia turinčias erdves. Kaune dabar yra apie 6 tūkst. pastatų, pastatytų tarpukariu. Tad tol, kol žmonės šiuose pastatuose gyvens, dirbs, mokysis, tol apie tarpukarį bus kalbama.

– Kuo patraukli architekturo specialybė?

– Pradėčiau nuo žodžio „ambicijos“, nes bandymas formuoti erdvę reiškia, kad architektas bando formuoti elgesio modelius erdvėje. Architekto sukurti pastatai ar

erdvės darys įtaką žmonių gyvenimui. Nuo pasirinktų sprendimų priklausys, ar priimti vieną ar kitą vietą bus lengviau ar sunkiau, ji bus kupina prieštaravimų arba gerų emocijų. Ne mažiau svarbu yra kūrybiškumas. Nors didelė architekto darbo dalis yra susijusi su pragmatiškais uždaviniais, profesijoje yra būtinas kūrybiškumo krislelis. Trečias dalykas – architektūra duoda galimybę pažinti žmonių gyvenimą. Norėdamas keisti aplinką, architektas privalo ją pažinti, giliai suvokti visuomenę ir jos lūkesčius. Toks aktyvus buvimas socialinėje terpėje, socialinių inovacijų ieškojimas, manau, yra vienas įdomiausių ateities iššūkių.

Trisdešimt ketvirtasis šiauliečių pavasaris Kristijono Donelaičio žemėje

TVarkome kapines prie Tolminkiemio bažnyčios

Susitikimas su kunigu Anupru Gauronsku. Vytauto Šalavėjaus nuotr.

■ Atkelta iš 1 p.

kariuomenės 12-ojo lietuvių ulonų pulko raiteliams, žuvusiems per Pirmąjį pasaulinį karą, miesto centrą puošiantį lietuviškosios Žiemgalos krašte 1761 m. gimusio Rusijos imperijos feldmaršalo Michailo Barklajaus de Tolio paminklą, kitas miesto vietas, kurių senąją architektūrą smarkiai palietęs sovietinis laikotarpis.

Atradimai ir susitikimai

Šių metų atradimas – I. Kanto muziejus Jučiuose. Vos prieš metus duris atvėręs pagrindinis muziejaus pastatas yra planuojamas atstatyti I. Kanto rezidencijos dalis. Deja, toje vietoje, kur stovėjo bažnyčia, dabar auga žolė. Muziejaus darbuotoja pasakojo,

kad visiškai sunaikinta ji buvo apie 1970 m. Gerus įspūdžius paliko ir Įsručio pakraštyje esantis žirgynas, kuriame auginami ir trakėnų veislės žirgai. Žirgynas tebenaudoja XIX a. pastatytas arklides su išlikusiu tų laikų interjeru.

Jaudinantis susitikimas įvyko Lazdynuose. Naujoje katalikų bažnyčioje buvo aukojamos sekmadienio Mišios, į kurias buvo pakviesti ir netikėti svečiai iš Lietuvos. Kūnu bėgiojo šiurpuliukai, kai bendroje maldoje susiliejo atvykusiųjų ir vietinių gyventojų balsai. Nuoširdaus jaudulio neslėpė ir vikaras slovakas Milošas Krakovskis. Šv. Mišias aukojęs rusų kalba, maldą „Tėve mūsų“ jis sukalbėjo lietuviškai. Iš jaudulio pamiršti paskutiniai lietuviški žodžiai nenutraukė

maldos – juos užbaigė donelaitininkai. Šeiminkus pamalonino ir šiauliečių sugiedota „Marija, Marija“. Po Mišių bendravimas tęsėsi bažnyčios šventoriuje. Kunigas sakėsi gyvenęs Igaroje ir iš lietuvių tremtinių pramokęs mūsų kalbos. Savos ir labai artimos buvo ir Mišiose dalyvavusios vietos lietuvių: gimtąja kalba kalbančių tautiečių Karaliaučiaus krašte vis mažiau...

Pavasarinės kelionės metu kasmet aplankome ir Ragainėje išlikusius M. Mažvydo kunigavimo laikų bažnyčios fragmentus. Dar vienas netikėtas susitikimas įvyko Tilžėje, kur klebonijos kieme visus pasveikino kunigas Anupras Gauronskas, Mažosios Lietuvos žemėje kunigaujantis nuo 1989-ųjų. Kartu pasidžiaugėme jo iniciatyva pastatytais kry-

žiais prie Lazdynų bažnytelės ir ant Ragainės bažnyčios kalnelio. Devintą dešimtį žemiškų metų pradėjęs skaičiuoti kunigas vylėsi, kad planuojamos M. Mažvydo palaikų paieškos galbūt bus sėkmingos.

34-asis šiauliečių savaitgalis K. Donelaičio žemėje buvo turiningas, įsimintinas ir jaudinantis Bene visa kelionės esmė telpa prof. G. Čepaitienės žodžiuose, išartuose Lazdynėliuose: „Prasmingi tie važiavimai, nes turi kas nors pasakyti, kad mes esame tik dalelė istorijos, bet vis dėlto ja esame. Per mus bus susieta tai, kas buvo prieš šimtus metų. Tik mes galime K. Donelaitį nunešti ateities kartoms – niekas kitas. Neškime.“

Vilniaus medicinos istorijos almanacho ketvirtasis tomas

Janina Valančiūtė

Šis almanachas – tęstinis leidinys. Pirmojo tomo, parengto spaudai 1993-aisiais, bet dėl finansinių kliūčių išleisto tik 1997 m., redaktorius, medicinos istorikas dr. Aurimas Andriušis pratarmėje rašė, kad šis leidinys skirtas ne tik Vilniaus, bet ir visos Lietuvos medicinos istorijos, medicininės lituanikos tyrinėjimams, medicinos istorijos muziejų problemoms. Jo paskirtis – publikuoti naują ar naujais faktais paremtą medžiagą. Almanachą remia Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas, Vilniaus medicinos draugija, Lietuvos mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos Medicinos istorijos sekcija. 2006 m. pasirodė antrasis šio almanacho tomas, skirtas Medicinos fakulteto įkūrimo 225 metų sukakčiai, kurio didžioji dalis atspindi atkurtos nepriklausomybės laikotarpį.

Pirmųjų tomų redaktorius dr. A. Andriušio pradėtą darbą pratęsė ir redaktorius pareigas perėmė medicinos istorikas dr. Ramūnas Kondratas. Po dešimtmečio, 2016 m., išleistas trečiasis tomas, skirtas dr. A. Andriušio (1955–2009) atminimui. Jame spausdinami dr. A. Andriušio kolegų prisiminimai. Leidinyje skelbiama ir A. Andriušio daktaro disertacija „Municipalinės medicinos raida Vilniuje 1876–1915 metais“, apginta 2008 m.

2016 m., minint visuomenės veikėjo daktaro Kazio Griniaus 150-ąsias gimimo metines, almanacho redakcinė kolegija nutarė ketvirtąjį tomą paskirti jo švietėjiškai medicininei veiklai. K. Grinius, aktyviai

Almanacho sudarytojas medicinos istorikas dr. Ramūnas Kondratas.

Asmeninio archyvo nuotr.

dalyvaudamas visuomeninėje veikloje, visą gyvenimą liko ištikimas Hipokrato priešai. Tautos sveikata buvo svarbiausias jo gyvenimo tikslas. Pasak dr. K. Griniaus, kas sveikesnis, tas gali ir daugiau dirbti. Gydydamas žmones, jis bandė aiškinti medicinos žinias jiems suprantama forma. Jo pastangomis pradėtas leisti pirmasis lietuviškas medicinos laikraštis „Sveikata“. K. Grinius buvo šio leidinio redaktorius ir beveik visų straipsnių autorius.

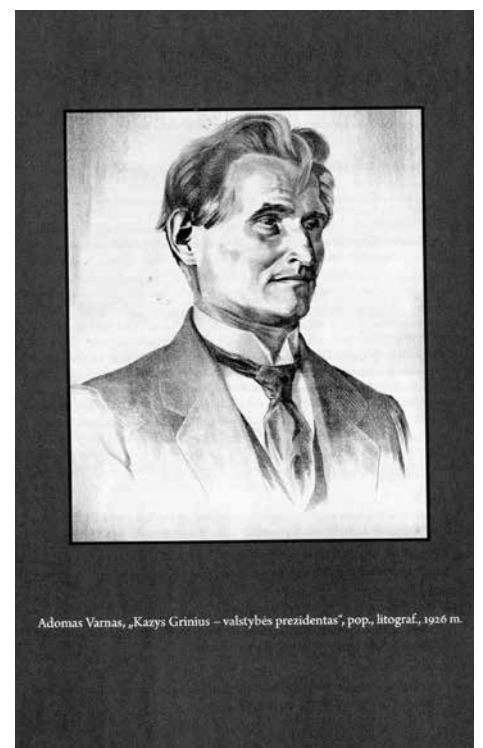
Medicinos mokslo žinias dr. Kazys Grinius skelbė ir kituose to meto leidiniuose bei atskirose knygelėse. Jis daug prisidėjo

prie Lietuvos sveikatos apsaugos sistemos kūrimo, aktyviai dalyvavo Seime, priimant su sveikatos priežiūra susijusius įstatymus. Jo iniciatyva įkurta „Draugija kovai su tuberkulioze“ ir „Pieno laš“ draugija Kaune.

Ketvirtasis „Vilniaus medicinos istorijos almanacho“ tomas išleistas jubiliejiniais 2019 metais. Janinos Valančiūtės ir dr. Ramūno Kondrato (pirmą kartą apie K. Griniaus medicininę veiklą rašoma anglų kalba) parengtuose almanacho straipsniuose apžvelgtas jo kelias į mediciną, gydytojo praktiko darbas, indėlis į lietuviškos medicinos spaudos paveldą, aptarta jo, kaip visuomenės sveikatos sistemos organizatoriaus ir administratoriaus, veikla.

Kiti du almanacho straipsniai skirti Kazio Griniaus medicinos (dr. Palmyra Zemlevičiūtė) ir botanikos (Algimantas Jakimavičius) terminijai. Ypač išsamiai nagrinėjami medicinos raštų terminai. Siekiama aptarti K. Griniaus vartotų lietuviškos kilmės medicinos terminų reikšmės dalykus, nustatyti šių terminų santykį su gyvąja kalba, o kai kuriais atvejais – ir su dabartine mokslinė medicinos terminija.

Dr. Asta Lignugarienė apibendrina Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto klinikų veiklą 1922–1940 m., o dr. Aistis Žalnora – sveikatos apsaugą Vilniuje ir Vilniaus krašte 1919–1939 m. Almanache pateikta prof. Kęstučio Skrupskelio sudaryta daktaro Kazio Griniaus darbų sveikatos klausimais bibliografija. Autorius užregistravo apie 2 300 pozicijų. Apie 20 proc. K. Griniaus literatūrinio palikimo sudaro darbai, skirti medicinos tematikai. Surinkta

Adomas Varnas, „Kazys Grinius – valstybės prezidentas“, pop., litograf., 1926 m.

Vilniaus medicinos istorijos almanacho ketvirtojo tomo viršelis

medžiaga suskirstyta į tris dalis: rašiniai ir kalbos, referatai, protokolai ir ataskaitos.

Leidinyje spausdinama Lietuvos medicinos ir farmacijos muziejuje veikusios jubiliejinės parodos archyvinė medžiaga, atspindinti dr. K. Griniaus profesinę ir visuomeninę veiklą. Autorė yra Lietuvos medicinos bibliotekos darbuotoja, „Mokslo Lietuvos“ redakcinės kolegijos narė

PARODOS

INŽINIERIUS JUOZAS VILČINSKAS

Pažintis su išėivijos partine veikla, siekiant Lietuvos nepriklausomybės

2019-ieji paskelbti Pasaulio lietuvių metais. Ta proga liepos 2 d. 16.30 val. pirmą kartą LMA Vrublevskių bibliotekoje buvo pristatyta inžinieriaus, totorių kilmės lietuvių išėivijos visuomenės ir politikos veikėjo Juozo Vilčinsko archyvo dalis. Renginyje, skirtame J. Vilčinsko 110-osioms gimimo metinėms, dalyvavo J. Vilčinsko sūnus Aleksandras Vilčinskas, archyvą bibliotekai iš Jungtinės Karalystės pervežęs ambasadorius J. V. Paleckis. Prisiminimais dalinasi ir Socialdemokratų partijos istorines ištakas apžvelgė profesorius biomedicinos mokslų daktaras Dobilas J. Kirvelis. Istorikas, prof. habil. dr. Egidijus Aleksandravičius pristatė J. Vilčinsko dienoraštį ir rengiamą leidinį apie jį. Renginį vedė dr. Galina Miškinienė.

Susitikimo pradžioje su parodos autorėmis dr. G. Miškinienė, Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininke, ir R. Kazlauskienė, LMA Vrublevskių bibliotekos darbuotoja, buvo apžiūrėta mažoji paroda „Juozo Vilčinsko archyvą atvėrus: lietuvių socialdemokratų veikla Vakaruose iki Lietuvos nepriklausomybės“.

Paroda Vrublevskių bibliotekos Tado Vrublevskio skaitykloje veiks iki rugpjūčio 16 d. J. Vilčinsko korespondenciją LMA Vrublevskių biblioteka gavo 1995 m., o kitą archyvinio palikimo dalį J. Vilčinsko našlė Elena su sūnumi Aleksandru atsiuntė 2001 m. per ambasadorių Justą Vincą Paleckį. J. Vilčinskui skirtoje parodoje eksponuojami perduoto archyvo fragmentai: Lietuvos so-

cialdemokratų partijos užsienio atstovybės, kurios ilgamečiu sekretoriumi buvo J. Vilčinskas, dokumentai, šalių socialdemokratų partijos veikėjų susirašinėjimas aktualiais politikos klausimais, Lietuvos socialdemokratų partijos programinės gairės (1947).

Tarp dokumentų itin įdomus signataro Stepono Kairio laiškas Juozui Vilčinskui, kuriame kalbama apie realius reikalavimus TSRS vadovybei (1964), kokia išlaisvintoji Lietuva turėtų būti atkurta ir kt. Ypatingos svarbos dokumentas – apie konferenciją Kaire 1990 m. gegužės 22–23 d., kur daug dėmesio buvo skirta Baltijos šalims, apie

Skandinavijos šalių paramą jų nepriklausomybės siekiui. Eksponuojami ir išskirtiniai leidiniai, išskilių socialdemokratų – signataro Stepono Kairio, Kipro Bielinio prisiminimai, išleisti JAV. Dauguma šių leidinių – su autorių dedikacijomis J. Vilčinskui. Tarp eksponatų yra ir paties J. Vilčinsko knyga „Lietuvos socialdemokratija kovoje dėl krašto nepriklausomybės“, t. y. LSDP istorija su dokumentų nuorodomis iki 1985 m. Ekspozicija papildyta nuotraukomis iš sūnaus Aleksandro Vilčinsko asmeninio archyvo. Informaciją parengė LMA Vrublevskių bibliotekos Komunikacijos skyrius. ■

IN MEMORIAM

Valerija Dichavičienė
1930 04 21 – 2019 06 24

Dailininko Rimanto Dichavičiaus žmona Valerija žinoma kaip fotomenininkė ir dailininkė-grafikė. 1954 m. ji baigė Vilniaus universiteto Istorijos-filologijos fakultetą ir įgijo bibliotekininko specialybę. 1954–1962 m. dirbo Šiaulių viešojoje bibliotekoje. 1962 m. jai suteiktas nusipelnusios kultūros ir švietimo darbuotojos vardas. 1966 m. studijavo Maskvos kultūros instituto aspirantūroje. 1966–1977

m. dirbo Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos direktoriaus pavaduotoja. 1979 m. tapo Lietuvos fotomenininkų sąjungos nare. 2000-aisiais jai suteiktas Lietuvos fotomenininkų sąjungos garbės narės vardas, o 2005 m. – meno kūrėjo statusas.

1983–2018 m. surengė per 30 asmeninių fotoparodų, tarp kurių: „Portretai ir peizažai“ (1983, 1984, 1985); „Dailininkų portretai“ (Maskva, Rusija, 1987, 1988); „Praeities žvilgsnis“ (2000, 2001). 1997–2018 m. surengė 13 asmeninių piešinių parodų. Dalyvavo parodose: „Lietuvos peizažas“ (Leningradas, Rusija, 1986), Helsinkyje (Suomija, 1987), Paryžiuje (Prancūzija, 1987), Leningrade (Rusija, 1988), Osle (Norvegija, 1991), Vilniuje – Taikomosios dailės galerijoje (1977), A. Mickevičiaus bibliotekoje (2002). 2010 m. tarptautinėje fotobienalėje Plungėje jai, kaip geriausios kolekcijos autorei, įteikta šv. Kristoforo statulėlė.

2014 m. išleista Jurgio Usinavičiaus to paties pavadinimo knyga buvo iliustruota Valerijos Dichavičienės piešinių ciklu „Nulaužytų šakų giesmės“. 2015 m. išleistas fotografijų albumas „Jie ėjo su mumis į Laisvę“. Fotomenininkė Valerija Dichavičienė yra 1975–1995 m. fotografuotų, jau Anapilin išėjusių 113 Lietuvos kultūros asmenybių portretų autorė. ■

NAUJI LEIDINIAI

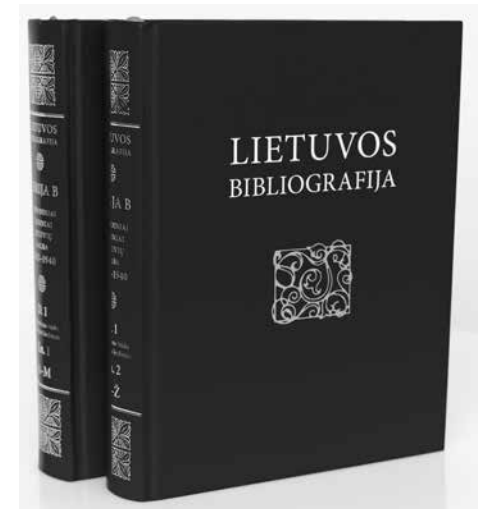
Lietuvos bibliografija

Lietuvos nacionalinė biblioteka 2018 m. gruodį išleido ilgai mokslo bendruomenės (ypač liuanistų) lauktą leidinį „Lietuvos bibliografija. Serija B, Periodiniai leidiniai lietuvių kalba, 1823–1940. D. 1, Poligrafiniu būdu spausdinti leidiniai. K. 1–2. Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2018“. Leidinys tuometiniuose Knygų rūmuose buvo pradėtas rengti 1960 m. Jis buvo užplanuotas, tačiau, nežinant darbų apimčių, vis atidedamas.

Dabar drąsiai galima pasakyti, kad iš viso bibliografai pasaulyje surado 1782 tokius leidinius, o jiems reikėjo peržiūrėti daugiau nei 7000 metinių leidinių komplektų, kiek egzempliorių pakelti, tai sunku ir pasakyti, leidiniai surasti 130 atminties institucijų ir privačiose kolekcijose. Darbai truko ilgai, todėl norisi apie juos mokslo bendruomenei papasakoti plačiau.

„Lietuvos bibliografija“, kolektyviai renkiama repertuarinė spaudos rodyklė, leidžiama nuo 1969-ųjų. Lietuvos bibliografijos leidybai vadovauja ir veiklą koordinuoja Nacionalinės retrospektyvinės bibliografijos redaktorių kolegija. A serijoje „Knygos lietuvių kalba“ aprašoma brošiūros, knygos, vaizduojamieji ir natų leidiniai, žemėlapiai, autoriniai smulkieji spaudiniai (iki 4 puslapių). Seriją rengia Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centras (iki 1992 m. – Knygų rūmai).

Pirmasis tomas (1969) apima 1547–1861 laikotarpį, antrojo tomo dvi knygos 1–2 (1985–1988) – 1862–1904, trečiojo tomo

Leidinio viršelis

trys knygos 1–2 (2006) – 1905–1917. Pirmajame tome ir jo papildymuose (1990) užregistruoti 1453, antrajame – 4138, trečiajame 5187 Lietuvoje ir už jos ribų išspausdinti spaudiniai.

Serijos leidiniuose aprašyti spaudiniai ir pateikti jų aprašai, bibliografiniai įrašai, antraštinių lapų faksimilės, autorių biografijos, literatūra apie autorius, yra bibliografavimo istorija, nurodytas bibliotekų (ir asmeninių), archyvų ir muziejų, turinčių tuos spaudinius, žymuo. Įrašai pateikti abėcėlės tvarka. Pridėtos pagalbinės rodyklės (chronologinė, pavardžių, antraščių, serijų, sisteminė, kolektyvų, geografinė, leidėjų, spaustuvių ir kitos), įvairūs statistikos duomenys, apžvalginiai straipsniai, iliustracijos. ■

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės indėlis į mokslinės informacijos sklaidos ir populiarinimo sistemą“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2019 m. skyrė 8 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Raimundas Dužinskas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vyginas Gontis, Vilma Gudelytė-Abarienė, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Valė Macijauskienė, Milena Medineckienė, Andrius Pukšas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Dalia Urbanavičienė, Janina Valančiūtė.

Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius

El. paštas mokslolietuva@gmail.com

Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt

Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.